

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย ที่เกี่ยวกับการใช้
แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ซึ่งจะนำเสนอในบทนี้เป็น 2 เรื่อง คือ

1. เอกสารและผลงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร
2. เอกสารและผลงานวิจัยเกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

เอกสารและผลงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

คำว่า "หลักสูตร" ปัจจุบันได้มีผู้นำคำนี้มาใช้กันอย่างกว้างขวาง และมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปตามทัศนะของนักการศึกษาแต่ละท่าน ดังเช่น

กรมวิชาการ (2522 : 1) ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียน หลักสูตรประถมศึกษา ก็คือข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้การศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา

ชาวง บัวศรี (2507 : 64) กล่าวว่า ตามแนวคิดใหม่ หลักสูตร หมายถึงประสบการณ์ทางการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกอบรมในค่านต่าง ๆ อย่างดีที่สุด จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตนอย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพได้ตามความปรารถนา

สงัด อุทรานันท์ (2528 : 16) กล่าวว่า ถึงแม้จะมีคำนิยามแตกต่างกันไปก็ตาม แต่นักปราชญ์ทางหลักสูตรก็ได้ยอมรับนิยามของหลักสูตรซึ่งกล่าวออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรคือสิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างใดแล้ว

2. หลักสูตรประกอบด้วยการผสมผสานทางการเรียน ซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง

3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4. หลักสูตรประกอบด้วยการผสมผสานทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำ ด้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำแนวทางของโรงเรียน

สุภรณ์ ศรีพหล (อ้างถึงใน ชารี มณีศรี 2523 : 175) กล่าวว่า "หลักสูตร" หมายถึง รายวิชา (courses) กิจกรรม (activities) และประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นทั้งในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 2-3) ได้แบ่งความหมายของหลักสูตร คือ

1. ความหมายระดับชาติ หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

2. ความหมายระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สวัสดิ์ จงกล (2521 : 20) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดที่ควบคุมมุ่งหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงาน เนื้อหาสาระซึ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมสอดคล้องกับมุ่งหมายของการศึกษา

เอกวิทย์ ณ ถลาง (อ้างถึงใน สุมิตร คุณานุกร 2523 : 3) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้เด็กได้เรียน เนื้อหาวิชา ทักษะ ทักษะ แบบพฤติกรรม กิจกรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เมื่อมวลกันเข้าแล้วก็เป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการเรียนรู้ของเด็ก ถือว่าเป็นหลักสูตรทั้งสิ้น

คาร์เทอร์ วี กูท (Carter V. Good 1973 : 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ความหมาย คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้จบชั้นเรียน หรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาหรือสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย เป็นต้น

2. หลักสูตร คือ โปรแกรมการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้มีความรู้ระดับหรือเพื่อได้รับประกาศนียบัตรต่าง ๆ

3. หลักสูตร คือ กลุ่มของวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การชี้แนะของโรงเรียน

ทาบ (Hilda Taba 1962 : 10) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แนวทางในการเตรียมพลเมือง เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรม

จากคำนิยามของหลักสูตรในทัศนะของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านคงกล่าวข้างต้นนั้น จะพิจารณาความหมายไว้หลาย ๆ ความหมาย แต่พอจะสรุปลักษณะรวม ๆ ของความหมายของหลักสูตรได้ดังนี้

1. เป็นเอกสารที่กำหนดโครงการการศึกษาของผู้เรียน โดยบรรจุความมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนเนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์และกิจกรรมให้กับผู้เรียน เช่น แผนการสอน หนังสือแบบเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

2. โครงการต่าง ๆ ที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น การอบรม ฯลฯ

3. เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่อาศัยหลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร เช่น หลักสูตรสาขาวิชาในเทศการศึกษา และพัฒนาหลักสูตร ฯลฯ

องค์ประกอบของหลักสูตร

ในการพิจารณาหลักสูตรในรูปองค์ประกอบแล้วจะพิจารณาได้หลายรูปแบบและขอบเขต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักการศึกษาแต่ละท่าน ดังเช่น

สงัด อุทรานันท์ (2528 : 189) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรจะกล่าวถึงสิ่งต่อไปนี้

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งควรจะมีทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมาย

เฉพาะ

3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
5. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาการ

ในชุมชน

6. การประเมินผล

สุคนธ์ ภูริเวทย์ (2519 : 71) กล่าวว่า หลักสูตรโดยทั่วไปมักประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมาย
2. ระยะเวลาเรียน ระบบการจัดชั้นเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. เนื้อหาวิชา
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การวัดและการประเมินผล

สุมิตร คุณานุภกร (2523 : 9) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

ทาบา (Hilda Taba 1962 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรจะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. โครงการประเมินตามหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน จึงกล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตรมีอยู่อย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะแม้ว่าจะพิจารณา ร่างหลักสูตรไว้ดี หรือสมบูรณ์เพียงใดหากมีความผิดพลาดในขั้นตอนนี้แล้วก็จะไม่สามารถ พัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้สามารถ ทำได้หลายวิธีการตามแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษาต่าง ๆ ดังเช่น

สมิทร คุณานุกร (2523 : 130-132) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึง กิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย
3. การสอนของครู

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความหมายและการกำหนด รายละเอียดของหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในชั้นปฏิบัติ คือ ใส่ออน เนื่องจากหลักสูตรมักจะ กำหนดความมุ่งหมายของเนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และ การประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ มีลักษณะยืดหยุ่นได้ เพื่อความสะดวกแก่การนำไปใช้ให้ เข้ากับสภาพของท้องถิ่น หรือโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องกำหนดรายละเอียด ของหลักสูตรไว้ก่อนทำการสอน รายละเอียดเหล่านี้จะปรากฏออกมาในรูปของเอกสาร หลักสูตรที่เรียกว่าประมวลการสอน และโครงการสอน ปัจจุบันทำเป็นแผนการสอน นอกจากนี้อาจมีบันทึกการสอนของครูในแต่ละชั่วโมงอีกด้วย

การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน มีส่วนส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครู เพื่อที่จะให้บรรลุ

ความมุ่งหมายของหลักสูตรได้เป็นอย่างมาก ปัจจัยและสภาพเหล่านี้ ได้แก่ ขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องสมุด สื่อการเรียน การจัดทำรายงาน การจัดครูเข้าสอน แผนการสอน หนังสือเรียน ฯลฯ ทั้งนี้ในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย

การสอนของครู กิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ประการสุดท้าย คือ การสอนครูเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ให้ความสะดวก ให้ความแนะนำ และให้กำลังใจครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของ เด็กบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

สงัด อุทรานันท์ (2528 : 41-42) กล่าวว่า เป็นขั้นตอนการนำเอาหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอนภายในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น

1. การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร
2. การเตรียมบุคลากรการบริหารและการบริการหลักสูตร
3. การดำเนินการสอนตามหลักสูตร
4. การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

ทิดก บุญเรืองรอด (2521 : 44-51) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีคุณภาพเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ เริ่มต้นด้วยการศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง แล้ววางแผนการใช้หลักสูตร และการบริหารการสอน และได้แบ่งย่อยขั้นตอนใหญ่ทั้ง 3 นั้น เป็นขั้นตอนย่อย 12 ขั้นตอน คือ

1. การทำความเข้าใจหลักสูตรโดยทั่วไป ซึ่งครูจะต้องศึกษาค้นคว้าหลักสูตรทั้งหมดฉบับไม่ใช่ศึกษาเฉพาะวิชาที่รับผิดชอบ
2. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์ความมุ่งหมายกับเนื้อหา
3. การพิจารณากิจกรรมเพื่อสร้างบูรณาการ
4. การจัดโปรแกรมการสอน ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วย งานบุคคล อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ผู้เรียน และเวลา

5. การจัดทำรายงาน ซึ่งรวมทั้งงานที่ต้องทำเป็นกลุ่ม และตารางงานสอน
6. การวางแผนการสอนส่วนบุคคล
7. การวางแผนการสอนร่วมกัน ชั้นนี้เป็นชั้นสำคัญมากเพราะจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวิชา อันจะส่งผลไปยังผู้เรียน ทำให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง

8. การศึกษาความพร้อมของผู้เรียน
9. การสอน
10. การประชุมประสานงานการสอนทุกสัปดาห์
11. การประเมินผล
12. การปรับปรุงการเรียนการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 184-191) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้
 ของค่าเนในการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การเตรียมวางแผนงานเพื่อการใช้หลักสูตร

ครูหรือผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตร และการสอนครั้งนี้มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงไร การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้นทางโรงเรียนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จะจัดหาได้อย่างไร และโดยวิธีใด งบประมาณ อาคารสถานที่เพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใดจึงจะเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง การนำหลักสูตรไปใช้แม้ว่าตัวหลักสูตรจะพัฒนาขึ้นมาดีเลิศเพียงใด ถ้าการใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจและความไม่พร้อม การพัฒนาหลักสูตรอาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก

2. การจัดเตรียมอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร

ควรจัดอบรมในรูปของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาของหลักสูตร และจะนำไปปรับใช้ได้อย่างไร โดยการสร้างกำหนดการสอน ประมวลการสอน การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. การจัดทำครูเข้าสอน

การจัดครู วิชาสอนควรคำนึงถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยยึด
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก พยายามจัดประสบการณ์ให้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของ
หลักสูตร เป็นสำคัญ

4. การจัดการการสอน

หลักของการจัดการการสอนจะต้งคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ควร
ใช้เวลาเท่า ๆ กัน ระวังความยากง่ายของการเรียนรู้ก็ย่อมแตกต่างกัน นอกจากนี้
ช่วงการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และเหมาะสมกับความ
สามารถของผู้เรียน การใช้อาคารสถานที่ ห้องเรียน โรงฝึกงาน ห้องทดลอง จะต้อง
มีการใช้ตลอดเวลา จึงจะถือว่าการใช้อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน

การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู เอกสาร และสื่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ
ที่จะต้องทำ แผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะสอนอย่างไร จะ
เลือกกิจกรรมและประสบการณ์อย่างใด การจัดทำสื่อการเรียนอาจจะร่วมกันทำ เป็นการ
ประหยัดแรงงาน และงบประมาณ ที่สำคัญที่สุดผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความ
ถนัด ความสนใจของผู้เรียน และตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจใน
พฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยประชาสัมพันธ์
หลักสูตร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์จะช่วยให้มาก

7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกสรร โครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจะต้อง
คำนึงถึง เพราะการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพ
แวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ การบริการด้านวิชาการ
แก่ครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจ
จะจัดทำโดยส่งไปศึกษาอบรมระยะสั้นในเรื่องที่กำลังปฏิบัติอยู่ เพื่อเสริมความเข้าใจ

ให้มีทัศนคติอันกว้างขวางขึ้น การไปร่วมประชุมสัมมนา การศึกษาทูลถาม การเชิญวิทยากร มาสาธิต การส่งเสริมผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน ใ้มีโอกาสเผยแพร่ ความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร จะต้องกระทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การ ประเมินผลเพื่อปรับปรุงก็จะทำได้ง่ายและตรงจุดกว่าการปรับปรุงควรจะเริ่มที่จุดใด

จะเห็นได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ คือ การ ทำแผนการสอนและการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรม ต่าง ๆ คือ การเตรียมบุคลากร สื่อการเรียนการสอน และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติ

3. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรม การเรียนการสอน กิจกรรมเสริมการเรียนการสอน เทคนิคและวิธีสอน และการวัดและ ประเมินผลการเรียน

เอกสารและผลงานวิจัยเกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

การศึกษาชั้นเด็กเล็ก เป็นการศึกษาที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กที่มีอายุ ระหว่าง 5-6 ปี ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไทยเพื่อให้เด็กมีคุณภาพและพร้อม ที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป และอันเนื่องมาจากการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม ศึกษา มิใช่เป็นการจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชา จึงไม่มีหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก เพื่อ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นหากเปรียบเทียบกับระดับ ประถมศึกษาแล้ว แนวการจัดประสบการณ์ก็คือ หลักสูตรนั่นเอง รายละเอียดของแนว การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กมีดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ 2528 : 1-8)

หลักการของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กมีหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งปลูกฝังให้เด็กมีพื้นฐานชีวิตที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม
2. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมเด็กให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
3. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนให้แก่เด็ก
4. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมเด็กให้มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

จุดมุ่งหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก มีจุดมุ่งหมาย ปลูกฝัง อบรมเลี้ยงดูเด็กดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เกิดความพร้อมในด้านการร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. จัดประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
3. เตรียมเด็กให้มีทักษะพื้นฐานที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา

วัย เวลาและอัตราเวลาเรียน

การศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สำหรับเด็กวัยก่อนเกณฑ์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษา อายุระหว่าง 5-6 ปี

ในปีการศึกษาหนึ่งควรมีเวลาเปิดเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาการจัดประสบการณ์ไม่น้อยกว่า $17\frac{1}{2}$ ชั่วโมง เวลาพักรับประทานอาหาร และพักผ่อนไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง

ขอบข่ายและเนื้อหาสาระในการจัดประสบการณ์

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กไม่ได้อาศัยเป็นรายวิชา แต่จะนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับเด็กมารวบรวมจัดหมวดหมู่เป็น 3 หมวดประสบการณ์ดังต่อไปนี้

1. เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย และคณิตศาสตร์
2. เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์
3. เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย

เนื้อหาของการเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทยนี้จะเน้นเรื่องของการฝึกฟังและฝึกพูด มารยาทในการฟังการพูด และฝึกประสาทสัมผัสขั้นระหว่างมือ สายตาและการฟัง ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการอ่านและเขียน

จุดประสงค์

- 1) ฟังคำพูด คำสั่ง เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
- 2) ฟังและพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้
- 3) แสดงมารยาทที่ดีในการพูด การฟัง
- 4) เคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวา (ตามภาพ) ได้
- 5) ใช้ประสาทตาและมือให้สัมพันธ์กันได้

การสร้างเสริมทักษะภาษาไทยมีรายการประสบการณ์ดังนี้

- 1) ความพร้อมในการฟัง
- 2) ความพร้อมในการพูด
- 3) ความพร้อมในการอ่าน
- 4) ความพร้อมในการเขียน

การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์

เนื้อหาของการเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ มุ่งปูพื้นฐานทาง

จุดประสงค์

1) สังเกต เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ได้ตามรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก

ปริมาณ

- 2) จัดตำแหน่งสิ่งของได้
- 3) จัดลำดับเหตุการณ์และเวลาได้
- 4) นับจำนวนได้
- 5) บอกความหมายของคำว่ามีและไม่มีได้

การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์มีรายการประสบการณ์ดังนี้

- 1) การเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ตามรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก และปริมาณ
- 2) ตำแหน่งสิ่งของ ไกล-ใกล้ บน-ล่าง หน้า-หลัง
- 3) การจัดลำดับเวลา เช่น ก่อน-หลัง
- 4) การนับปากเปล่า 1-30
- 5) การเปรียบเทียบจำนวนโดยจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- 6) การนับโดยรู้ค่าและความหมายจำนวน 1-10
- 7) ความหมายของคำว่า มี-ไม่มี
- 8) การจัดสิ่งของเป็นหมู่พวกได้

การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์

เนื้อหาของการเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ประกอบด้วยการประกอบคำ ประสบการณ์พื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ความสนใจในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการคิดแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและกระบวนการวิทยาศาสตร์

จุดประสงค์

1) ปลูกฝังให้มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร เล่น พักผ่อน ชิมถ่าย และรักษาความสะอาด

- 2) ปลูกฝังให้ช่วยตัวเองและผู้อื่นให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุและโรคร้าย
- 3) ปลูกฝังให้มีสังคมนิสัยที่ดี
- 4) ส่งเสริมและปลูกฝังให้เกิดความสนใจ ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและ

ธรรมชาติ

5) ปลุกฝังให้มีความสังเกต เปรียบเทียบ ศึกษาเหตุผลด้วยกระบวนการ
วิทยาศาสตร์

เนื้อหาของ การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ประกอบด้วยประสบการณ์
พื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ความสนใจในสิ่งแวดล้อม และการคิดแก้ปัญหา

การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีรายการประสบการณ์ดังนี้

- 1) ชื่อ สกุล วัน เดือน ปีเกิดของตนเอง
- 2) ชื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง
- 3) ที่อยู่และสถานที่ใกล้เคียง
- 4) ชื่อสถานที่ตั้งและสถานที่ใกล้เคียงโรงเรียน
- 5) บุคคลที่ควรรู้จักในโรงเรียน
- 6) หน้าที่และการปฏิบัติตนในโรงเรียน
- 7) มารยาทในโรงเรียน
- 8) สมาชิกในครอบครัว
- 9) มารยาทและการปฏิบัติตนต่อสมาชิกในครอบครัว
- 10) หน้าที่ของเด็กภายในบ้าน
- 11) ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
- 12) การระวังรักษาและการทำความสะอาดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
- 13) การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์
- 14) การเล่น การพักผ่อน และการขับถ่าย
- 15) การระวังรักษาความปลอดภัย
- 16) การเก็บและดูแลเครื่องใช้เครื่องนุ่งห่มของตน
- 17) การรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนและสถานที่ต่าง ๆ
- 18) พืชที่อยู่รอบตัวเรา และพืชในท้องถิ่น
- 19) สัตว์
- 20) ดิน หิน หวาย
- 21) ไฟ น้ำ แสง เสียง
- 22) กลางวัน กลางคืน

- 23) การอนุรักษ์ธรรมชาติ
- 24) ฤดูกาล
- 25) ผนตก พ้าแฉบ พ้าร้อง
- 26) ภูมิประเทศที่ทนอยู่ (แม่น้ำ ป่า ภูเขา ทะเล)
- 27) วันสำคัญ
- 28) มุคคอสสำคัญ
- 29) สถานที่สำคัญ
- 30) ประเพณีที่สำคัญ

การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นประสบการณ์ที่ปูพื้นฐานทางอารมณ์ จิตใจ ปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไทย รักสิ่งสวยงาม และมีความ ทิทธิเริ่มสร้างสรรค

จุดประสงค์

- 1) เพื่อฝึกประสาทสัมผัส
- 2) เพื่อปลูกฝังให้มีความทิตริ เริ่มสร้างสรรค
- 3) เพื่อส่งเสริมให้ชื่นชมกับสิ่งสวยงาม และซาบซึ้งในเพลงและดนตรี
- 4) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม
- 5) เพื่อปลูกฝังค่านิยมไทย
- 6) เพื่อปลูกฝังให้รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 7) เพื่อปลูกฝังสังคมนิยมที่ดี
- 8) เพื่อปลูกฝังความมีระเบียบวินัย
- 9) เพื่อส่งเสริมพลานามัยของร่างกาย

การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีรายการประสบการณ์ดังนี้

- 1) การวาคภาพ ระบายสี
- 2) การพิมพ์ภาพควยวัสดุต่าง ๆ
- 3) การทดลองเกี่ยวกับสี

- 4) การประดิษฐ์
- 5) การปั้น พิมพ์ ฉีก ปะ ร้อย สาน และม้วน
- 6) การแสดงออกทางศิลปะตามความเป็นจริงและความคิดสร้างสรรค์
- 7) การเห็นความสวยงามของศิลปะ
- 8) การควบคุมประสาทสัมผัสระหว่างตาและมือ
- 9) การร้องเพลงและเคาะจังหวะ
- 10) การเคลื่อนไหวและเคาะจังหวะ
- 11) ชื่นชมความไพเราะของคนตรีและเพลง
- 12) การปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ค้ำจุน เช่น ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันและประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ
- 13) การปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และค่านิยมไทย
- 14) การฝึกความมีระเบียบวินัย
- 15) การฝึกมารยาทที่ค้ำจุนของสังคม
- 16) การออกกำลังกายและการรักษาพลานามัยของร่างกาย

พัฒนาการของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก

นักเรียนชั้นเด็กเล็ก เป็นเด็กที่กำลังเจริญเติบโตในทุกด้าน ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 5-6 ปี เด็กวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน นั่นคือ จะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 8-19)

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านความสูงและน้ำหนักตัวที่รวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่มักเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสัดส่วน วัยนี้มีการเคลื่อนไหวที่กว้างขวาง มีการประสานระหว่างกล้ามเนื้อและประสาท มีการฝึกการใช้กล้ามเนื้อไต่ที่สูงกว่าวัยทารก โดยประสาทในสมองและบริเวณต่าง ๆ ของร่างกายจะเจริญเต็มที่ ความสามารถทางกาย ชอบเล่นผาดโผน ใช้ร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว ชอบการปีนป่าย เหวี่ยงแขน

ห้อยโหน กระโดดเชือก เล่นตามจังหวะเพลงง่าย ๆ ได้ สามารถโยนหรือรับลูกบอลได้
อย่างคล่องแคล่ว และสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างสมบูรณ์ เช่น ดูกเชือกกรองเท้า
และผูกปลอกกางเกงได้เอง เป็นต้น

2. พัฒนาการทางค่านิยมและสังคม

สำหรับเด็กวัยนี้จะมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น มีความรอบคอบควบคุม
อารมณ์ได้ดีขึ้น ชอบโอ้อวดหรือบางครั้งแสดงความเป็นมิตรหรือความมีน้ำใจต่อคนอื่น
มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวได้เป็นเวลานาน ๆ ขึ้น ชอบฝึกหัดที่จะทำอะไรใหม่ ๆ
ชอบเล่นกับเพื่อน โดยเฉพาะการช่วยกันสร้างสิ่งต่าง ๆ หรือการเล่นสมมติ ชอบเล่นเกม
แข่งขัน และร่วมทีมกับเพื่อน ๆ ในการแข่งขันต้องการให้ผู้ใหญ่ตัดสิน โดยทั่วไปต้องการ
ยอมรับจากผู้ใหญ่ ชอบฟังนิทาน เมื่ออายุย่างเข้า 6 ปี จะยึดตัวเองเป็นหลัก หวงของ
ก้าวร้าว และต่อต้านบางโอกาส แต่บางโอกาสก็เป็นมิตร สนใจคำใหม่ ๆ เริ่มสนใจที่จะ
อ่าน เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการคำยกย่องชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อนแต่ยังต้องการ
เพื่อน วัยนี้เป็นวัยที่มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ เชื่อฟังครูมากกว่าพ่อแม่

3. พัฒนาการด้านสติปัญญา

พัฒนาการด้านนี้ หมายถึง พัฒนาการที่เกี่ยวกับความสามารถในการรับรู้
และความสามารถในการคิดและเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างมโนภาพและความ
สามารถในการจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เด็กจะรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5
โดยที่ตัวเองจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าไปสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง และเป็น
ระยะที่พัฒนาการด้านภาษาอย่างรวดเร็ว และในด้านความคิดความเข้าใจ เด็กวัยนี้จะมึ
การพัฒนาการในการสร้างมโนภาพขึ้นในใจสูงมาก มีความสามารถในการใช้เหตุผล
เบื้องต้น ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่สามารถคิดย้อนกลับในเรื่องสิ่งของหรือจำนวนได้
มีความสามารถจัดกลุ่มสิ่งของได้ มีช่วงแห่งความสนใจมากขึ้นและมีความจำดีขึ้น

ปัจจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการ

การที่เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการตามปกติหรือช้ากว่าปกติ นอกจากจะขึ้นอยู่กับ
พันธุกรรมหรือทุนเดิมของเด็กแล้ว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ หลายประการ ดังเช่น

(ภรณี สุวรรีตนะ 2530 : 4-8)

1. อาหาร เด็กต้องการอาหารในปริมาณและคุณภาพที่พอเพียงกับความต้องการของร่างกาย เรื่องของอาหารและโภชนาการมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง เมื่อเซลล์สมองมีการเจริญเติบโต และเด็กได้รับกระตุ้นเร้าทางสติปัญญา ความรัก ความเอาใจใส่ในการเลี้ยงดู เด็กก็จะมีพัฒนาการสติปัญญา และพัฒนาการด้านอื่น ๆ ติดตามไปด้วย

2. ความรักและความเอาใจใส่ หากต้องการให้เด็กสมองดี เรียนดี มีน้ำใจดีงาม จะต้องปูพื้นฐานทางด้านจิตใจให้กับเด็กด้วยการอยู่ใกล้ชิด ดูแลเด็ก รู้จักชื่นชมกับความสามารถต่าง ๆ ที่เด็กทำได้ การให้เด็กช่วยตัวเองในเรื่องต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้น ซึ่งทำให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ ต่อไปได้ดีด้วย เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความคิดริเริ่ม จึงอยากใช้ความคิดของเขาเอง การใช้ภาษาจะดีขึ้นรวดเร็ว จึงเป็นวัยที่ผู้ใหญ่ต้องสนใจในสิ่งที่เขาพูดและกระทำ ให้ความสนใจและตอบคำถามของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กมีกำลังใจ มีความกล้าและเชื่อมั่นในตัวเองเมื่อโตขึ้น

3. การเล่น เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านในขณะที่เด็กเล่น จะใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ฝึกการใช้ภาษา ฝึกการแก้ปัญหา เรียนรู้การปรับตัว และไต่ถ่วงคลายความตึงเครียด พ่อแม่และครูจึงต้องเข้าใจในคุณค่าของการเล่น เตรียมอุปกรณ์และกิจกรรมการเล่นให้เหมาะสม เพื่อให้การเล่นเกิดประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด

4. การฝึกทางภาษา ประสบการณ์ทางภาษาโดยเฉพาะการฟังและการพูด เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา อารมณ์-จิตใจ และสังคมของเด็กมาก เด็กจะมีความสนใจในการฟังและพูดมากขึ้น ฉะนั้นจึงควรฟังเด็กเล่าเรื่องที่เขาสนใจ ตอบคำถามเด็ก รับฟังความคิดเห็นของเด็กเสมอ ควรหาหนังสือนิทานมาอ่านให้เด็กฟัง หากทำให้เด็กดูและชวนเด็กพูดคุย การตอบและถามคำถามเด็ก การเล่นเกมที่เด็กต้องใช้ภาษา เป็นสิ่งที่พ่อแม่และครูควรนำมาใช้กับเด็กในวัยนี้มากที่สุด การที่เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กจะสามารถบอกความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนได้ ผู้ใหญ่สามารถสอนสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กเข้าใจการกระทำต่าง ๆ ตามเหตุและผล เป็นการวางพื้นฐานของการใช้ภาษาและความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีความสำคัญต่อ-

การเรียนรู้ของเด็กในค่านอื่น ๆ อย่างยิ่ง

5. ภาวะแวดล้อม สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมหรือสกัดกั้นพัฒนาการเด็ก คือ สิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน สิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อเด็กอย่างยิ่ง คือ บุคคลซึ่งได้แก่ พ่อแม่และครู ครอบครัว มีความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกอบอุ่นราบรื่น พ่อแม่ยอมรับสภาพและความสามารถของลูก มีความซัดแย้งในการอบรมลูกน้อยที่สุด สุขภาพจิตและกายของพ่อแม่เป็นปกติ จะช่วยให้พัฒนาการของเด็กดำเนินไปได้ดี สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก คือ ตัวบุคคลที่เด็กยึดเป็นตัวแทน การสอนเด็กให้เก่งให้คืบั้น วิธีที่ถูกต้องคือการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก กริยา ท่าทาง การกระทำทุกอย่างของผู้ใหญ่เป็นสื่อให้เด็กเลียนแบบ ฉะนั้นเมื่อเด็กทำผิดสิ่งแรกที่ผู้ใหญ่จะต้องพิจารณา คือ สิ่งแวดล้อมของเด็ก การแก้ปัญหาจึงต้องแก้ที่สิ่งแวดล้อมหรือตัวผู้ใหญ่ด้วย ไม่ใช่ที่ตัวเด็กเพียงอย่างเดียว

เพื่อให้การส่งเสริมการพัฒนาการค่านต่าง ๆ ของเด็กก่อนประถมศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้จึงได้กำหนดรายการประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการค่านต่าง ๆ ดังนี้ คือ (พัฒนา ชัยพงศ์ 2530 : 5-9)

1. พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่
 - 1.1 พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่
 - 1.2 พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส
 - 1.3 สุขนิสัย
 - 1.4 อนามัย
 - 1.5 การระวังรักษาความปลอดภัย
2. พัฒนาการค่านอารมณ์-จิตใจ มีรายการประสบการณ์ที่ส่งเสริม คือ
 - 2.1 การผ่อนคลายความเครียด มีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุข
 - 2.2 รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 - 2.3 รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
 - 2.4 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
3. พัฒนาการค่านสังคม มีรายการประสบการณ์ที่ส่งเสริม คือ
 - 3.1 ฝึกความมีระเบียบวินัยและการรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

- 3.2 การ เล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3.3 การรู้จักรอคอย
- 3.4 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- 3.5 การเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพและมารยาทดี
- 3.6 การสื่อความหมายกับผู้อื่น
4. พัฒนาการด้านสติปัญญา มีรายการประสบการณ์ที่ส่งเสริม คือ
 - 4.1 การรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 การชิม การมอง การดม การสัมผัสและการฟัง
 - 4.2 การฝึกคิดแก้ปัญหาที่อาจจะประสบในชีวิตประจำวัน
 - 4.3 การฝึกคิดสร้างสรรค์
 - 4.4 ความจำ
 - 4.5 เพิ่มพูนระยะความสนใจ
 - 4.6 พัฒนาการสื่อความหมายโดยใช้ภาษา
 - 4.7 สนใจในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมชั้นเด็กเล็ก

ชั้นเด็กเล็กเป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เวลาเรียน 1 ปี โดยนักเรียนจะมีอายุระหว่าง 5-6 ปี และการจัดการศึกษาในระดับนี้จะมุ่งเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูซึ่งผสมผสานด้านกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะความพร้อม ไม่ใช่มุ่งจะให้เรียนหนังสือเก่งหรือคิดเลขเป็น (สนใจ ทิพย์ชัยเมธา และพิศเพดิน เขียวหวาน 2527 : 748) นอกจากนี้ในชีวิตประจำวันเด็กจะได้รับการปฏิบัติในหลาย ๆ ด้านพร้อมกันตลอดเวลา ดังนั้นการจัดประสบการณ์แก่เด็กจึงควรสอดคล้องกันและควรทำในรูปกิจกรรมแทนการสอนเป็นวิชา (ราณี ทองสวัสดิ์ และคณะ 2529 : 34-35)

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมนั้นควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา 2526 : 203-204)

1. จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสหลาย ๆ ทางให้เด็กได้ฝึกค้นคว้าตนเอง

2. ปล่อยให้ใช้ความคิดให้เต็มที่ ไม่ควรเร่งเด็ก
3. ช่วยจัดคำจำกัดความให้ง่ายขึ้น
4. ปล่อยให้เด็กตัดสินใจเอง
5. ช่วยเหลือเด็กเมื่อจำเป็นจริง ๆ
6. จัดกิจกรรมให้เด็กทำตามความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ สำเร็จ เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความท้อแท้
7. สนใจในการกระทำของเด็ก เลือกหาที่ชมเชย คอยซักถามดูแลให้กำลังใจ
8. ทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ เพราะเด็กชอบเลียนแบบผู้ใกล้ชิดที่ตนรัก
9. เด็กบางคนถนัดการแข่งขัน ดังนั้นควรหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบว่า คนนั้นดีกว่า คนนี้ดีกว่า ที่เก่งกว่า น่องเก่งกว่า ฯลฯ ทางที่ดีควรยกย่องชมเชยผลงานของเด็กแต่ละคนจะเหมาะสมกว่า
10. คนเราเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างโดยไม่มีครูสอนหรือใคร ๆ สอน ปล่อยให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างอิสระ ไม่ควรจะเข้าซัดจิ้งหะในกิจกรรมซึ่งเด็กกำลังทำอยู่โดยไม่จำเป็น ควรปล่อยให้เขาใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่
11. ปล่อยให้เด็กใช้ความพยายามของตัวเอง เพื่อหาวิธีที่ดีที่สุด ที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้เด็กแสดงความสามารถอย่างสุดฝีมือ ครูช่วยแนะนำเพียงเล็กน้อย แต่ต้องคอยเฝ้าดูเด็กทุกฝีก้าว คอยเพิ่มความรู้อันทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ
12. สนับสนุนให้พูดให้แสดงออก คอยตั้งคำถามให้เด็กพูด เด็กคิด โดยครูพูดให้น้อย ๆ เด็กพูดและแสดงออกมาก ๆ
13. เล่นกับเด็ก แต่อย่าพยายามเล่นจนเด็กเหนื่อย
14. พยายามเก็บสิ่งที่จะเป็นอันตรายแก่เด็กเสีย เพื่อจะได้ไม่ต้องคอยห้ามเด็กอยู่ตลอดเวลา เด็กได้ทำงานเล่นและทดลองโดยไม่มีอันตราย และตัวครูเองก็ได้ไม่ต้องกังวลใจและห่วงใยเด็กจนเกินไปนัก
15. การจัดกิจกรรมต้องนึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คนเราถึงแม้ว่าจะอายุเท่ากันอยู่ในวัยเดียวกัน ความสามารถระดับความสนใจตั้งใจ ตลอดจนรูปร่างสติปัญญาไม่เท่ากันเสมอไป การวางแผนงานควรจะต้องนึกถึงเด็กทั้งชั้นเป็นรายบุคคล

16. จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเด็กสามารถจะเลือกประสบการณ์ตามความต้องการ เด็กจะได้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ช่วยให้เด็กมีความคิดริเริ่มและใฝ่เรียนรู้

17. ห้องเรียนสำหรับเด็กจะต้องเป็นห้องทำงานด้วย จัดสื่อการเรียนไว้ให้พร้อม เด็กอาจจะตอกตะปู เลื่อยไม้ บั่นดินเหนียว ระบายสี เย็บผ้า ทำกับข้าว และสร้างบล็อก ซึ่งอาจจะมีหม้อหรือกล่องกระดาษ หรือเศษวัสดุต่าง ๆ เตรียมไว้ สื่อการเรียนเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้ค้นคว้าทดลองทำให้ได้ประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น มีความรู้พื้นฐานดี ทำให้เด็กมีอิสระไม่กลัวโรงเรียน เป็นคนกล้าพูด กล้าแสดง

องค์ประกอบสำคัญในการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

1. การวางแผน ในการดำเนินการวางแผนนี้ จะต้องคำนึงถึงเนื้อหาหรือประสบการณ์ ซึ่งจะจัดให้เด็กได้รับความรู้อย่างเต็มที่เหมาะสมกับความต้องการ ระยะเวลาความสนใจ ความสามารถของเด็ก การวางแผนที่ดีจะช่วยเป็นกุญแจไขให้การสอนไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะประโยชน์ที่จะได้รับจากการวางแผน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : 59)

1.1 การวางแผนจะช่วยให้เชื่อมั่นและมั่นใจขึ้น

1.2 การวางแผนจะช่วยให้ระมัดระวังและเชื่อได้ว่า จุดมุ่งหมาย เนื้อหาอุปกรณ์และกิจกรรม และการประเมินผล ประสานกัน

1.3 การวางแผนทำให้การสอนได้ผลคุ้มกับเวลาที่เสียไป ได้ผลทั้งครู และเด็ก

1.4 การวางแผนเชื่อได้ว่ากรยกตัวอย่างและการใช้ภาพประกอบ ใ้ได้อย่างเพียงพอ

1.5 การจัดกิจกรรมโดยมีการวางแผนได้ผลดีช่วยเด็กเป็นรายบุคคล ได้ดีกว่า

1.6 ผลจากการที่วางแผนในการจัดกิจกรรมจะทำให้การจัดการเรียน การสอนและประสบการณ์ต่อเนื่องกัน

1.7 การวางแผนการจัดกิจกรรม ช่วยให้การวัดผลไปสู่จุดมุ่งหมายดีขึ้น

1.8 การวางแผนล่วงหน้าทำให้เชื่อได้ว่าการทำงานจะยืดหยุ่นได้ดีขึ้น

2. การจัดทำตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ตั้งเกณฑ์ในการจัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน ดังนี้ คือ (ราศี ทองสวัสดิ์ และคณะ 2529 : 41-42)

2.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

- 1) การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ
- 2) กิจกรรมที่จัดต้องมีหลาย ๆ แบบ ดังนี้
 - จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นรายบุคคลที่อาจเลือกทำด้วยตนเองให้มากที่สุด คือ 75 %
 - จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นกลุ่มเล็ก 15 %
 - จัดกิจกรรมรวม 10 %
- 3) กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน
- 4) กิจกรรมที่จัดให้ควรมีทั้งกิจกรรมสงบและกิจกรรมที่ต้องออกกำลัง
กิจกรรมสงบ ได้แก่ การสนทนา การฟังนิทานหรือเพลง การดูหนังสือ การเล่นเครื่องเล่น
สนาม การเล่นทรายและน้ำ การบริหารและจังหวะ การเล่นเกมไม้บล็อก การเล่นเกม
ช่างไม้ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

2.2 การกำหนดกิจกรรม เมื่อได้หลักเกณฑ์ข้างต้นมาแล้วก็อาจกำหนดกิจกรรมได้ดังนี้

- 1) การเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 2) กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา)
- 3) กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมในวงกลม
- 4) การเล่นเกม
- 5) การเล่นเกมกลางแจ้ง
- 6) การเล่นเกมการศึกษา

2.3 การจัดกิจกรรมลงในตารางกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมที่กล่าวมาอาจแยกได้ 3 ประเภท คือ

- 1) กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวจจิตใจ มุ่งความสนใจไปยัง

คำพูดของครู หรือเพื่อน ซึ่งไต่ถาม การเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้สำหรับเด็ก 5 ขวบ ไม่ควรใช้เวลาเกิน 20 นาที หากนานกว่านี้เด็กอาจเห็นคเหนื่อยหรือเบื่อหน่ายได้

2) กิจกรรมที่เด็กทำอย่างเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่าง ๆ ในห้อง หรือการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทนี้เด็กจะทำด้วยความสนุกเพลิดเพลิน แม้จะใช้เวลาานขึ้นก็จะไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปก็มักจัดในช่วงเวลา 30-40 นาที

3) กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ไต่ถาม เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดคนให้จะอยู่ระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือ ประมาณ 25-30 นาที

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อเป็นแบบอย่าง แต่ก็สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมพร้อมทั้งได้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ประกอบการใช้ตารางกิจกรรมประจำวันไว้ด้วย และรูปแบบของตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนดไว้ดังนี้ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 1)

08.30-08.45 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็กพาเด็กไปห้องน้ำ
08.45-09.00 น.	เคารพธงชาติ และสวดมนต์
09.00-09.10 น.	สนทนา ชั่ว เหตุการณ์
09.10-09.30 น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.30-10.30 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.30-10.40 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.40-11.00 น.	กิจกรรมกลุ่ม
11.00-11.30 น.	เล่นกลางแจ้ง
11.30-12.30 น.	พัก (รับประทานอาหาร)
12.30-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20-14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)

14.30-14.55 น. เกมการศึกษา

14.45-15.00 น. สรุป

3. กิจกรรมเสริมการจัดประสบการณ์

เป็นกิจกรรมที่ไม่ปรากฏในตารางกิจกรรมประจำวัน ซึ่งเป็นกิจกรรมสำหรับเสริมบทเรียน ช่วยแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็ก ผ่อนคลายความเครียด ฯลฯ จะไม่ทราบล่วงหน้าว่าปัญหาเหล่านั้นจะเกิดขึ้นในคอนิค จึงไม่บรรจุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องทำอยู่เสมอ ได้แก่ (ราศี ทองสวัสดิ์ และคณะ 2529 : 82)

3.1 การเล่านิทาน

3.2 การร้องเพลง

3.3 การท่องคำคล้องจอง

3.4 การเก็บเด็ก

3.5 อุปกรณ์ที่ใช้เสริมกิจกรรม

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

การรับเด็กเข้ามาในชั้นก่อนวัยเรียนก็ควรมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จากข้อเท็จจริงที่ว่า หากจะมีการคัดเลือกเด็กเข้าเรียนโดยการทดสอบความพร้อมแล้ว เด็กที่มาจากบ้านที่มีฐานะปานกลางหรือค่อนข้างอึดอัด ซากการเอาใจใส่ เด็กมักจะทำได้ไม่เต็มที่เท่า การที่เด็กทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน เพราะโอกาสที่เด็กได้รับประสบการณ์นั้นแตกต่างกัน เด็กที่มาจากบ้านที่อยู่ในฐานะที่พอจะหาของเล่น หรือผู้ใหญ่พอมีเวลาจะพูดคุยคุยยอมมีโอกาสนำเด็กอีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมแก่เด็กก่อนวัยเรียนจึงมีความสำคัญ ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นของเล่นหรือที่ที่เด็กจะหาประสบการณ์ และด้านบุคลากรที่แวดล้อมอยู่ และสามารถแบ่งประเภทของการจัดสภาพแวดล้อมได้ 3 ลักษณะ คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมทางบุคลากร (ราศี ทองสวัสดิ์ 2529 : 8)

ตามแนวคิดของนักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก และพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จะกล่าวถึงด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ

1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
2. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน
3. การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคคลากร
4. การจัดสภาพแวดล้อมทางอาคารสถานที่
5. การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อการเรียนการสอน วัสดุและอุปกรณ์

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

หากจะพิจารณาถึงลักษณะการเล่นของเด็กวัย 5-6 ขวบ ได้มีผู้ศึกษา พบว่า เด็กจะเล่นด้วยกันแบบมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (cooperative play) เด็กจะเริ่มมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ว่าใครจะเล่นอะไร ดังนั้นการจัดที่เล่นให้เด็กต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ แล้วจัดให้สอดคล้องกับวัยด้วย เช่น ให้มีที่เล่นให้เด็กมีบทบาทสมมติได้ ซึ่งไม่มีที่ไหนที่เด็กจะได้มีประสบการณ์ในช่วงอายุนี้มากเท่าครอบครัวของเด็กเอง ดังนั้นที่เล่นเลียนแบบของบ้านก็จะถูกนำมาจัดไว้ในห้องเรียน ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่ามุมบ้าน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็ก ๆ จะได้รับในต่าง ๆ อีก มุมเล่นอื่น ๆ ก็จะมีเพิ่มขึ้นในห้องเรียนเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามในการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนชั้นเด็กเล็ก นี้จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (ราศี ทองสวัสดิ์ 2529 : 9)

1. ขนาดของห้องเรียน
2. เครื่องใช้ประเภทโต๊ะ เก้าอี้
3. การจัดที่เล่นสำหรับเด็ก
 - มุมบ้าน
 - มุมหมอหรือคลินิก
 - มุมหนังสือ
 - มุมธรรมชาติ

- มุมศิลปะ
- มุมบอลกอล์ฟ
- ภาวะพราย
- กระจกฝ้า

แต่อย่างไรก็ตามศิลปะในการจัดห้องเรียนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งเหมือนกัน เพราะถึงแม้ภายในห้องเรียนจะมีองค์ประกอบต่าง ๆ ครบถ้วน แต่การจัดวางและตกแต่งไม่เหมาะสมและสวยงามแล้ว ผลที่คาดว่าจะได้รับอาจลดน้อยลงไป ดังนั้นในการจัดห้องเรียนควรพิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย คือ (บุญเยี่ยม จิตรคอน และราศีทองสวัสดิ์ 2527 : 656-661)

1. ความมีระเบียบในการจัดทำ

ในการจัดห้องจัดให้เป็นหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงการจัดวางและความสะดวกในการนำมาใช้ด้วย แต่ประการสำคัญก็คือ ต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็ก ระยะเวลาความสนใจ ประเภทของกิจกรรมและประสบการณ์ที่จะจัด ความสะดวกของนักเรียนในการนำไปใช้และเก็บ รวมทั้งการติดภาพหรือแผนภูมิในห้องเรียน

2. ความสะอาดในห้องเรียนเมื่อเสร็จกิจกรรม

ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดห้องเรียน พร้อมทั้งเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีในค่านี้นี้ให้เกิดขึ้นกับเด็กด้วย

3. ความต้องการของเด็ก

ในการจัดควรคำนึงถึงด้านความต้องการของเด็กด้วย เพราะเด็กวัยนี้ไม่ชอบอยู่นิ่ง ต้องการพื้นที่และโอกาสที่จะเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก ดังนั้นพื้นที่ห้องควรจะกว้าง วัสดุอุปกรณ์ควรมีน้ำหนักเบา สะดวกต่อการเคลื่อนที่ โต๊ะเรียนม้านั่งของเด็กสามารถยกและจัดเป็นรูปต่าง ๆ ตามงานหรือกิจกรรมในบทเรียนได้สะดวก

4. ความเหมาะสมของวัยเด็ก

เด็กวัยนี้ต้องการพักผ่อนเพื่อให้ร่างกายซึ่งกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วได้พัฒนาอย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงต้องมีที่พักผ่อนกลางวันอย่างน้อยวันละ 1-2 ชั่วโมง

และห้องเรียนควรมีความพร้อมในการนั่งหรือนอนถนัด เก้าอี้ของเด็กขณะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

5. ความเหมาะสมกับประสบการณ์ที่ต้องการ เสริมให้กับเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ควรจะให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับประสบการณ์ที่ต้องการสร้างเสริมให้กับเด็กในช่วงระยะสั้นนั้น เช่น

5.1 ประสบการณ์ด้านคณิตศาสตร์ ควรจัดเตรียมบล็อก สิ่งของที่เด็กจะใช้เป็นอุปกรณ์การนับที่ทำได้ในห้องเรียน รูปภาพ เกม กะบะทราย มุมชายของ ฯลฯ

5.2 ประสบการณ์ด้านวิทยาศาสตร์ ควรเตรียมวัสดุที่เด็กควรรู้จัก พร้อมทั้งเขียนหนังสือตัวบรรจง บอกรายละเอียด เช่น อ่างเลี้ยงปลา กะบะทรายเพาะเมล็ดถั่วหรือข้าว จักเก็บสะสมแมลง ใบไม้ดอกไม้ และอ่างน้ำ ฯลฯ

5.3 ประสบการณ์ด้านสังคม

ควรมีการจัดมุมบ้าน โรงหุ่น และหุ่นต่าง ๆ และนิทานต่าง ๆ

5.4 ประสบการณ์ด้านภาษา

การจัดห้องเรียนส่งเสริมคำนี้ ควรจะมีการจัดหนังสือภาพนิทาน เพลง บทกวี คำคล้องจองและคำกลอน และเกมต่าง ๆ ฯลฯ

6. สิ่งจำเป็นในห้องเรียน

นอกจากนี้แล้วสิ่งจำเป็นที่ครูต้องจัดไว้ในห้องเรียน คือ พระพุทธรูป ขงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชินีนาถ ปฏิทินประจำวัน เดือน ปี รายชื่อนักเรียนในชั้น รูปภาพต่าง ๆ และที่สำคัญคือหรือเก็บผลงานของเด็ก

7. การจัดตกแต่ง

การจัดตกแต่ง ควรแบ่งเป็นมุม ๆ แยกออกจากกันเป็นสัดส่วน เช่น มุมบ้านชายของ บ้านสมมติ มุมธรรมชาติ ฯลฯ

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

ในการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ตามแนวคิดของสำนักงาน-

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการจัดอบรมบุคลากรทางการจัดการศึกษา
ระดับก่อนประถมศึกษา ได้จัดแบ่งสถานที่นอกห้องเรียนเป็น 2 ส่วน คือ (ราศี
ทองสวัสดิ์ และคณะ (2529 : 22-27)

1. การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนในส่วนที่เป็นที่ร่ม
 - ที่เล่นน้ำ
 - บล็อกกลวง
 - มุมข้างไม้
 - มอทราย
2. การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนในส่วนที่เป็นกลางแจ้ง
 - เครื่องเล่นสนาม
 - บ้านตุ๊กตา

ในการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนนี้ ควรจะไต่คำนึงถึงเรื่องเหล่านี้
คือ (บุญเยี่ยม จิตรคอน และราศี ทองสวัสดิ์ 2527 : 665-666)

1. ความสะอาด

ครูควรคำนึงถึง เพราะจะมีผลส่งต่อถึงสุขภาพของนักเรียนโดยตรง และ
เพื่อฝึกนิสัยในการรักษาความสะอาดให้แก่เด็กด้วย
2. ความปลอดภัย

เด็กวัยนี้จะเคลื่อนไหวเร็วมาก มักจะวิ่ง กระโดดขึ้น-ลง เตะ ใต้ ลอก
กลาน อย่างรวดเร็ว และต้องการสำรวจตรวจตราสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้
แต่ขาดการควบคุม และป้องกันตนเองในค่านความปลอดภัย ดังนั้นควรจัดสภาพแวดล้อม
ต่าง ๆ ให้เหมาะสม เช่น

 - 2.1 พื้นสนาม ควรราบเรียบ ไม่มีหลุมบ่อ และเศษวัสดุที่จะก่อให้เกิด
อันตราย
 - 2.2 การจัดเครื่องเล่น ควรจัดวางอยู่ในที่ปลอดภัยเพียงพอ โดยคำนึง
ถึงลักษณะของการใช้ด้วย
 - 2.3 การแนะนำวิธีเล่นที่ปลอดภัย

2.4 การเก็บเครื่องเล่นที่เคลื่อนที่ได้ โดยต้องไม่เกาะกะขวางทางวิ่ง หรือเกิน

2.5 การควบคุมดูแล ห้องดูแลอย่างใกล้ชิดและให้อยู่ในสายตาเพื่อที่จะได้ช่วยเหลือ และป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นได้ทันที

การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคลากร

บุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กโดยตรงที่โรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น ครูอื่น ๆ และนักการภารโรง ดังนั้นบุคคลเหล่านี้ควรมีบุคลิกภาพและบทบาท ดังต่อไปนี้ คือ (ราศี ทองสวัสดิ์ และคณะ 2529 : 29)

1. ครูประจำชั้น

1.1 เป็นแบบอย่างที่ดี

1.2 เอาใจใส่อบรมดูแล เช่น กิริยาวาจา

1.3 ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาครบ 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม

และสติปัญญา

2. ผู้บริหาร

2.1 มีความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเด็กให้ถูกต้องตามหลักการ

ศึกษาระดับนี้

2.2 ให้ความสะดวกในการจัดวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ

3. ครูอื่น ๆ

3.1 เป็นแบบอย่างที่ดีในค่านิกิริยาวาจา

3.2 ให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงการพัฒนาการเรียนการสอนที่ถูกต้อง

3.3 ช่วยอธิบายผู้ปกครอง และบุคคลอื่น ๆ

4. นักการภารโรง

4.1 เป็นผู้มิกิริยาวาจาดี

4.2 มีน้ำใจ รักเด็ก ให้ความปลอดภัย

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเล็กเล็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเล็กเล็ก ดังนี้ คือ (ประสาน เสวีบุญญา 2529 : 5-13)

1. งานบริหารการศึกษาและกระบวนการบริหารการศึกษา

ในการบริหารงานโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเล็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรยึดหลักที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1.1 งานบริหารการศึกษา
- 1.2 กระบวนการบริหารการศึกษา

1.1 งานบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาในระดับโรงเรียนตามหลักวิชาการบริหาร การศึกษาส่วนใหญ่แบ่งงานบริหารการศึกษาออกเป็น 6 งานดังนี้ คือ

- 1) งานวิชาการ
- 2) งานบุคคลากร
- 3) งานกิจการนักเรียน
- 4) งานธุรการ การเงิน และพัสดุ
- 5) งานอาคารสถานที่

6) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานบริหารการศึกษาทั้ง 6 งาน จะบรรลุดูตามเป้าหมายทุกงาน จะต้องดำเนินการ เป็นกระบวนการ ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญที่จะกล่าวต่อไปนี้

1.2 กระบวนการบริหารการศึกษา

กระบวนการบริหารการศึกษา ที่นำมาใช้ควบคู่กับงานบริหาร การศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเล็กเล็กนั้น ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การสั่งการ (การประสานงาน การนิเทศ) และการ ประเมินผลงาน

2. งานบริหารด้านวิชาการ

สำหรับการบริหารค่านิชาการที่เกี่ยวกับชั้นเด็กเล็ก มีแนวการบริหาร
ดังนี้

2.1 วางโครงการเพื่อการดำเนินงานการจัดชั้นเด็กเล็กของโรงเรียน
2.2 จัดทำโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและปรับปรุงให้ใช้ได้
เหมาะสมอยู่เสมอ

2.3 การจัดหาสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.4 นิเทศและควบคุมการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการ
2.5 จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้น
เด็กเล็ก

2.6 ดำเนินการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กเล็กให้ถูกต้องตามที่
กำหนดในคู่มือ

2.7 สนับสนุนให้ครูมีการค้นคว้า ทดลอง ปรับปรุงวิธีสอนให้ดียิ่งขึ้น
2.8 จัดให้มีการประชุมอบรมครูในโรงเรียน เช่น การประชุมครู
เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก เป็นต้น

3. งานบริหารค่านิชาการ

จะเห็นได้ว่างานบริหารบุคคลเป็นงานที่ยุ่งยากซับซ้อน เพราะเป็นการ
บริหารงานที่เกี่ยวกับคนซึ่งมีชีวิตจิตใจที่แตกต่างกันออกไป เป็นการยากที่จะกำหนดกฎเกณฑ์
ให้เป็นที่แน่นอนและพอใจแก่บุคคลทุกคนในหน่วยงานได้ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานค่านิชา
การที่เกี่ยวกับชั้นเด็กเล็กเป็นไปได้ง่ายขึ้น ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ควรมีค่านิชา
การ 4 ประการ คือ

3.1 การกำหนดแนวทางเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะต้องดำเนินงานในชั้น
เด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบงานดังกล่าว

3.2 การจัดแบ่งหน่วยงานที่จะต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบเฉพาะเกี่ยวกับ
การเรียนการสอนในชั้นเด็กเล็ก ทั้งนี้โดยให้ประสานสัมพันธ์กับฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน

3.3 การบังคับบัญชาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดชั้นเด็กเล็ก ซึ่ง
จะรวมถึงการที่จะทำให้บุคลากรดังกล่าวทำงานโดยความเต็มใจและให้โดยผลดี

3.4 การควบคุมเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องของปฏิบัติงานตามแผนและ
นโยบาย

4. งานด้านกิจการนักเรียน

สำหรับการบริหารด้านกิจการนักเรียน ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ควรยึด
แนวการบริหารดังนี้

4.1 ศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน
เรื่องการจัดชั้นเด็กเล็ก

4.2 จัดทำเซตบริการของโรงเรียนที่จะสามารถให้บริการ เรื่องการเปิด
ชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนแก่ชุมชนได้มากน้อยในรัศมีระยะทางเท่าไร

4.3 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบว่าโรงเรียนจะเปิดรับเด็กเล็ก
เมื่อไร อย่างไร และเท่าไร

4.4 ประชุมพิเศษผู้ปกครองนักเรียนในวันเปิดเรียนวันแรก หรือก่อนนั้น
เล็กน้อย

4.5 จัดให้มีบริการ เรื่องสุขภาพ อาหารกลางวัน

4.6 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเล็กเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรม และจริยธรรม

ที่ดี

การบริหารด้านกิจการนักเรียนสำหรับชั้นเด็กเล็ก นับว่ามีความสำคัญมาก
เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังพัฒนา หากโรงเรียนได้วางพื้นฐานที่ดีเด็กก็จะมีความพร้อม
ที่ดีในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ควรยึดแนวการบริหาร 6 ประการ
ดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวในการบริหาร

5. งานบริหารด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ

การบริหารงานด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ มีแนวการบริหารดังนี้

5.1 กำหนดงานสารบรรณให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

5.2 ควบคุมการดำเนินงานทั่ว ๆ ไป และโดยเฉพาะการดำเนินงาน
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของ
ทางราชการ

5.3 จัดทำและควบคุมดูแลงานเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ เช่น สมุด

หมายเหตุรายวัน ทะเบียนครู ทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อ สถิติต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

5.4 ควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงิน พัสดุครุภัณฑ์ประจำ โรงเรียน ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

5.5 สร้างความสัมพันธ์และประสานงานระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ในด้านงานธุรการ การเงิน และพัสดุ

6. งานบริหารค้ำอาคารสถานที่

การบริหารงานค้ำอาคารสถานที่ที่มีแผนการบริหารค้ำนี้ คือ

6.1 จัดห้องเรียนและสถานที่อื่น ๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนใน ชั้นเด็กเล็ก

6.2 ดูแล รักษา และปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย

6.3 จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้อำนวยต่อการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก เช่น อุปกรณ์สนามเด็กเล่น

6.4 สร้างความสัมพันธ์และประสานงานระหว่างโรงเรียนหรือหน่วยงาน ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นแบบอย่างในการจัดอาคารสถานที่

7. งานบริหารค้ำความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานบริหารค้ำความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนนี้ เน้นที่การให้ ชุมชนเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ชุมชนจะต้องให้ความร่วมมือและ ช่วยเหลือ และในขณะเดียวกันชุมชนก็จะได้รับประโยชน์จากโรงเรียนด้วย งานนี้มีแนว บริหารค้ำนี้

7.1 บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ด้วย ตนเองในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เป็นผู้แก้ปัญหาและให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชุมชน ร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน ทลอคจนการ จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์พัฒนาชุมชนในค้ำต่าง ๆ นอกจากนี้ตัวเด็กเองจะเป็นตัวกลาง ที่ดีในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะชั้นเด็กเล็กซึ่งผู้ปกครอง ต้องมารับส่งที่โรงเรียน และให้ความรักเอ็นดูเป็นพิเศษ โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์กับ

ผู้ปกครองได้ง่ายโดยอาศัยเด็กเป็นสื่อกลาง ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์และด้านอื่น ๆ

7.2 การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทราบถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้ชุมชนทราบถึงปัญหาและความ ต้องการของโรงเรียน โอกาสที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือโรงเรียนก็จะทำให้สะดวกขึ้น

7.3 การอาศัยความร่วมมือของคณะกรรมการการศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ และโดยปกติคณะกรรมการการศึกษาประกอบด้วยผู้นำชุมชนอยู่แล้ว

7.4 การอาศัยความร่วมมือของสมาคมผู้ปกครองและสมาคมศิษย์เก่า ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

7.5 การสนับสนุนงานส่วนร่วมของชุมชน ทั้งในด้านการให้บริการเรื่อง อาคารสถานที่ เครื่องอำนวยความสะดวกของโรงเรียน ตลอดจนการให้บุคลากรใน โรงเรียนเข้าร่วมงาน

บทบาทหน้าที่ของครูสอนชั้นเด็กเล็ก

ครูสอนชั้นเด็กเล็กควรมีบุคลิกลักษณะ บทบาทและหน้าที่ ดังนี้คือ (ราตรี นนทรธรรม และผ่องพรรณ เอกอาวช 2529 : 1-6)

1. คุณลักษณะของครูสอนชั้นเด็กเล็ก

ครูสอนในชั้นเด็กเล็กนั้นมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกับครูในโรงเรียนประถมศึกษา และมีชั้นเรียนอยู่บ้าง ครูเด็กเล็กควรจะต้องทำตัวให้เป็นทั้งมารดา ที่เลี้ยง ฟูเฟ้อ และผู้นำของเด็ก ดังนั้นนิสัยใจคอ กิริยามารยาท ตลอดจนความประพฤติของครู เด็กเล็กจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าวิชาความรู้ ครูเด็กเล็กควรมีลักษณะสมเป็น "แม่พิมพ์" และ "ผู้นำ" ของเด็ก ฉะนั้นผู้ที่จะเป็นครูเด็กเล็กจึงต้องเป็นผู้มีนิสัยและ จิตใจที่ดี สามารถที่จะอยู่กับเด็กและเข้ากับเด็กได้

2. บทบาทหน้าที่ของครูสอนชั้นเด็กเล็กในห้องเรียน

2.1 บทบาทหน้าที่ทางวิชาการ

1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวและแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นเด็กเล็กเป็นอย่างดี

2) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

- 3) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล
- 4) มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำและคิดแปลงสื่อที่ใช้ในการสอน
- 5) มีการเตรียมตัวและการพัฒนาตนเองของครู
- 6) สอนและพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน

2.2 บทบาทหน้าที่ทางธุรการ

1) จัดบริการให้คำแนะนำหรือชี้แจงแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก

- 2) จัดทำประวัตินักเรียน
- 3) จัดทำบัญชีเรียกชื่อนักเรียน
- 4) จัดทำสมุดประจำชั้นนักเรียน (ป.02 เด็กเล็ก)
- 5) จัดทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01 เด็กเล็ก)
- 6) จัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน
- 7) จัดทำใบตรวจสุขภาพ
- 8) จัดทำสมุดหมายเหตุประจำชั้น
- 9) จัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรม

การเรียนการสอน ของชั้นเด็กเล็ก

10) จัดบริเวณที่เล่นของเด็กเล็กให้อยู่ในสภาพสะอาดเรียบร้อยปลอดภัย

11) จัดทำเรื่องอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

2.3 บทบาทหน้าที่ในการจัดชั้นเรียน

การจัดชั้นเรียนของเด็กเล็กควรให้มีสภาพเป็นทั้งบ้านและที่เรียนของเด็ก ทั้งเปรียบเสมือนเป็นโลกของเด็ก ครูก็เหมือนสมาชิกคนหนึ่งของบ้าน ทำหน้าที่สั่งสอน อบรม ดูแลเลี้ยงเด็ก ในการจัดชั้นเด็กเล็กจึงต้องสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน ควบคู่ความมุ่งหมายก็เพื่อให้เด็กมีความสุข สนุก สะดวก สบาย ตามความต้องการของเด็ก ให้เด็กได้เล่น ทำงาน และอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกันและให้เด็กได้มีประสบการณ์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามวัยด้วย

ฉะนั้นการจัดชั้นเรียนของชั้นเด็กเล็ก ครูประจำชั้นควรจะได้พิจารณาดำเนินการ

ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2525 : 5-6)

1. สี เด็ก ๆ ชอบสิ่งที่มีสี ฉะนั้นควรวาดสีห้องเด็กให้เป็นสีอ่อน ๆ เย็นตา
เครื่องเล่นต้องมีสีสันสวยงาม
2. แสง ห้องเด็กต้องมีแสงสว่างพอเพียง
3. อากาศ เด็กควรได้รับอากาศบริสุทธิ์ ปราศจากกลิ่นเหม็น มีที่ระบาย
อากาศพอ
4. ความสะอาด พื้นห้องต้องสะอาด ควรมีถังขยะเล็ก ๆ ไว้ที่มุมใดมุมหนึ่ง
5. ความเรียบร้อย ครูจำเป็นต้องจัดวางเครื่องใช้ ตลอดจนครุภัณฑ์
เครื่องเล่นต่าง ๆ ให้เรียบร้อย และเมื่อใช้ต้องเก็บไว้ที่เดิมด้วย
6. ความปลอดภัย สิ่งของต่าง ๆ จะต้องไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก และไม่
วางของเกะกะกีดขวางทางเดิน
7. ความสะอาด ควรจะจัดสิ่งของต่าง ๆ ที่เด็กใช้อยู่เสมออย่างครบครัน
และไม่ควรให้เด็กออกจากห้องเรียนโดยไม่จำเป็น
8. ความสุขสบาย สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ต้องมีขนาดพอเหมาะสมกับตัวเด็ก
9. ความสุข ควรมีเครื่องเล่นตลอดจนภาพหนังสือ ภาพ ฯลฯ เพื่อเด็กได้
เรียนจากของจริง และจำลอง ทั้งควรจัดกิจกรรมที่สนุกสนานให้แก่เด็ก
10. การส่งเสริมประสบการณ์ ครูควรจะนำสิ่งที่เด็กควรรู้อยู่ในห้องเรียน
กะบะทราย ภาพ และแผนภูมิ จึงจำเป็นสำหรับห้องเด็ก

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเอง

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ครูผู้สอนชั้น
เด็กเล็กควรมีโอกาสเตรียมตัวและพัฒนาตนเองดังต่อไปนี้ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ และ
คณะ มปป. : 15)

1. ศึกษาและอ่านเอกสาร วารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและโครงการ
จัดการเรียนการสอนในระดับก่อนเกณฑ์บังคับ
2. ประชุมวางแผนร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน

ในระดับเดียวกัน จากโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้แนวทางการจัดการเรียนการสอนเป็นไป
ทำนองเดียวกัน และสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

3. เข้าร่วมการอบรมและฝึกงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้น
เด็กเล็ก

4. ประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับครูหรือบุคลากร
อื่น ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับการให้บริการและการศึกษาแก่เด็กวัยก่อนเข้าเรียนจากโรงเรียน
และหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน

5. รับการนิเทศจากผู้บริหาร โรงเรียน และศึกษานิเทศก์ ด้วยใจที่เปิด
กว้างและยินดีที่จะปรับปรุงงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. ประชุมปรึกษาหารือและเตรียมงานร่วมกับครูทุกคนที่สอนชั้นเด็กเล็กใน
โรงเรียนเดียวกัน เช่น ร่วมกันคิดกิจกรรม การสร้างสื่อการเรียนการสอน การเตรียม
งานดังกล่าวอาจจะทำทุกสัปดาห์หรือทุกสองสัปดาห์ก็ได้

นอกจากนี้ พัชรี ผลโยธิน (มปป. : 13-14) ได้เสนอแนวทางการพัฒนา
ประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเองของครูระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้คือ

1. การรู้จักตนเอง การที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาจะพัฒนางานสอนให้
ดียิ่งขึ้นนั้น จำเป็นต้องรู้จักตนเองเสียก่อน การรู้จักตนเองในที่นี้ คือ การทำความเข้าใจ
และยอมรับตนเองทำหน้าที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้ถูกต้องหรือไม่เพียงใด เพื่อที่จะ
ได้ดำเนินการปรับปรุงงานของตนได้อย่างถูกต้อง

2. การปรับปรุงแก้ไข เมื่อครูระดับนี้รู้จักตนเอง เข้าใจสภาพปัญหาในงานใน
หน้าที่และพยายามดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ครูก็ย่อมพัฒนางานสอนได้ดีขึ้น ปัญหา
บางอย่างสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง แต่บางอย่างจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ
แนะนำ และร่วมมือกันทำงานกับบุคคลต่าง ๆ อาทิเช่น ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์
ผู้ปกครอง ฯลฯ

3. การหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องหาความรู้
เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้า
อย่างไม่หยุดยั้ง การหาความรู้เพิ่มเติมกระทำได้หลายวิธี เช่น การฟังปาฐกถา การอ่าน
ข่าวสารต่าง ๆ การเข้าร่วมอบรม การศึกษาต่อ การทัศนศึกษา ฯลฯ

การจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก ควรมีการติดต่อกับบุคคลภายนอกโรงเรียน อันได้แก่ ผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น ๆ และตามแนวคิดของ เลขา บิยะธัจฉริยะ และ คณะ (มปป. : 16) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนต้องดำเนินการดังนี้ คือ

1. การติดต่อกับผู้ปกครอง

เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจลูกของตนได้ดีขึ้น และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กของครูเป็นอย่างดี การติดต่อกับผู้ปกครองจึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการเตรียมการ ซึ่งครูอาจจะทำในลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1.1 ก่อนจะรับเด็กควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก

1.2 พยายามหาโอกาสพูดคุย สันทนาการกับผู้ปกครอง ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ถึงลักษณะพฤติกรรมทั้งที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหาของเด็กขณะที่อยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้าน การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการอาจจะเป็นช่วงพบปะกับผู้ปกครอง ตอนเช้าหรือตอนเย็น เมื่อผู้ปกครองมาส่งและรับนักเรียน ส่วนการพูดคุยอย่างเป็นทางการ คือ การจัดประชุมผู้ปกครองเป็นกลุ่มย่อย ๆ อาจทำในช่วงเปิดเทอมแล้วหรือระหว่างเทอมก็ได้

1.3 จัดเวลาและโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าสังเกตการเรียนการสอน ได้ตามที่ต้องการ

1.4 จัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองที่มีอาชีพและประสบการณ์ที่มีคุณค่าทางการศึกษาและสนใจมาพูดคุยเล่าประสบการณ์ให้นักเรียนฟัง เช่น ผู้ปกครองที่เป็นตำรวจ พ่อค้าหรือแม่ค้า หรือคนกวาดถนน เป็นต้น

1.5 จัดให้ผู้ปกครองอาสาสมัคร เข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมในโรงเรียน ตามความถนัด เช่น ช่วยเลี้ยงดูเด็ก ปรงอาหาร หรือสร้างของเล่นให้เด็ก

2. การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ในปัจจุบันการให้การศึกษาและการบริการแก่เด็กก่อนเกณฑ์บังคับได้ขยายกว้างขวาง และมีหลายหน่วยงานจัดทำกรอยู่ ถึงแม้รูปแบบจะแตกต่างกัน แต่จุดมุ่งหมายใหญ่มุ่งเน้นไปทำนองเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความพร้อม และส่งเสริมการศึกษา

ของเด็ก ดังนั้นครูที่สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา จึงควรมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานของครูหรือผู้ดูแลเด็กในหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อจะได้มีโอกาสประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานของทุก ๆ ฝ่าย ฝ่ายการศึกษาต่อประสานงานอาจจะทำได้หลายลักษณะต่อไปนี้

2.1 เยี่ยมชมการจัดการเรียนการสอนหรือการอบรมเลี้ยงดูเด็กของหน่วยงานอื่น ๆ

2.2 เชิญชวนให้ครูหรือผู้ดูแลเด็กของหน่วยงานอื่น ๆ มาเยี่ยมชมการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนของตน

2.3 ประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับครูหรือผู้ดูแลเด็กของหน่วยงานอื่น ๆ

2.4 ประชุมวางแผนงานร่วมกับครูหรือผู้ดูแลเด็กของหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้แนวการให้บริการ และการศึกษาแก่เด็กเป็นไปในทำนองเดียวกัน และแลกเปลี่ยนสื่อการเรียนการสอนกันใช้

2.5 จัดงานสังสรรค์ระหว่างโรงเรียน อาจจัดในระดับครูหรือนักเรียนก็ได้ตามความเหมาะสม เช่น การแข่งกีฬาระหว่างโรงเรียน เพื่อให้เกิดมิตรภาพที่ดีต่อกัน ในกลุ่มโรงเรียนที่ใกล้เคียง

การจัดสภาพแวดล้อมทางอาคารสถานที่

สภาพแวดล้อมทางค่านอาคารสถานที่ที่ควรคำนึงถึงและพิจารณา ได้แก่ ที่ตั้งอาคาร ลักษณะของห้องเรียน บริเวณ สี แสง เสียง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้ (บุญเยี่ยม จิตรคอน และราศี หองสวัสดิ์ 2527 : 676-678)

1. ที่ตั้ง

การจัดสภาพแวดล้อมค่านอาคารสถานที่แก่เด็กควรมีดังต่อไปนี้

1.1 ควรอยู่ใกล้ชุมชน เพื่อป้องกันการเดินทางไกล อันมีผลกระทบต่อค่านสุขภาพของนักเรียนโดยตรง ทั้งทางกายและจิตใจรวมถึงอารมณ์

1.2 น้ำไม่ท่วม โรงเรียนจะต้องไม่เป็นที่ลุ่ม ซึ่งน้ำทลออกเวลา จะต้งมีที่ระบายน้ำเพียงพอ ทั้งนี้เพราะจะมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดที่เล่นกลางแจ้งของเด็ก

1.3 มีความรุ่มร้อน ควรมีเพียงพอลูกต้นไม้ที่ให้ร่มเงาและไม่เล็กเพื่อ
ศึกษา

1.4 ไม่จอแจ สภาพแวดล้อมด้านนี้อาจมีปัญหาทางการจราจรและความ
ปลอดภัยของนักเรียน หากแก้ไขไม่ได้ ก็ต้องจัดให้มีผู้คอยรับเด็กหน้าโรงเรียน

2. อาคารเรียนและห้องเรียน

โดยทั่วไปแล้วสภาพแวดล้อมด้านนี้จะเป็นปัญหาเฉพาะอาคารที่ใช้อาคาร
เก่าของโรงเรียน ซึ่งเหมาะสมกับเด็กระดับประถมศึกษา แต่เมื่อมาใช้เป็นห้องเรียน
ของชั้นเด็กเล็กก็จะมีปัญหา เช่น หน้าต่างสูงเกินไป กระจกบานและกระจกบานย้อยสูง
เกินสายตาของเด็ก ฯลฯ ดังนั้นจึงต้องปรับให้มีความเหมาะสมกับวัย และการพัฒนาเด็ก
เพราะสิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กได้โดยตรง และวิธีการแก้ไขปัญหาค้น
ค้นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การใช้สี เพราะสีจะมีผลกระทบทางด้านจิตวิทยา เช่น

2.1 สีแดง แสด เหลือง ควรใช้กับบริเวณที่เล่นที่ต้องออกกำลังกาย

2.2 ฟ้า เขียว ควรใช้กับบริเวณที่ต้องการความเงียบหรือสงบ

3. เสียง

โรงเรียนที่อยู่ในย่านชุมชนจอแจที่มีเสียงดัง มักจะเกิดปัญหาในค่านี้น่ามาก
และจะปรับปรุงอาหารให้ลดเสียง อาจทำได้ในค่านของการใช้หน้าต่างบานเกล็ด ใช้
ลูกยางสวมขาโต๊ะเก้าอี้ ปูพรมหรือเสื่อน้ำมัน

4. แสง

ห้องเรียนส่วนมากจะไม่สว่าง ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อเด็ก สถานที่
ที่ต้องการแสงสว่างไม่มากนัก คือ กิจกรรมประเภทกิจกรรมวงกลม ที่รับประทานอาหาร
มุมอ่าน คนตรี ห้องน้ำ ส่วนที่ต้องการใช้แสงสว่างมากขึ้น คือ กิจกรรมประเภท มุมหนังสือ
มุมไม้บล็อก และมุมวิทยาศาสตร์

5. ความสะอาด

ความสะอาดของบริเวณที่ใช้เป็นที่เรียนหรือทำกิจกรรมตลอดจนที่เล่น
ย่อมต้องสะอาดอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเป็นที่น่าอยู่ น่าทำกิจกรรม
อันจะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย

จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ที่จะมีผลต่อเด็ก 2 รูปแบบ คือ ส่วนที่จะเร้าเด็กโดยตรง คือ ความร่มรื่นของบริเวณ สีของห้อง กับส่วนที่มีผลต่อเด็ก โดยที่เด็กไม่อาจรู้สึก เช่น ค่านแสง เสียง เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อการเรียนการสอน วัสดุ และอุปกรณ์

แนวคิดการใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

เบญจา แสงมณี (2527 : 71-72) ได้สรุปถึงข้อควรคำนึงในการใช้สื่อ เพื่อจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้คือ

1. สื่อนั้นหาง่าย อยู่รอบตัวเด็ก เหมาะสมที่เด็กเรียนรู้ เช่น สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน และสถานศึกษา เครื่องเล่น สิ่งซึ่งอยู่แวดล้อมตัวเด็ก
2. สื่อนั้นมีความปลอดภัย ประหยัดทั้งราคาและเวลา เช่น ตุ๊กตา ลูกบอลดี ไม้มัลลิก รถลากเล็ก ๆ ซึ่งมีขายอยู่ทั่วไป
3. สื่อนั้นตรงกับเป้าหมายการใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์ความพร้อมของแต่ละด้าน เช่น กลอง ใช้สำหรับจัดประสบการณ์ทางหู หนังสือนิทาน ใช้สำหรับประสบการณ์ทางตา
4. สื่อนั้นสะดวกในการนำมาและใช้สอย เช่น หุ่นจำลอง เลื้อ รูปภาพช่าง แทนช่าง
5. สื่อและการใช้ควรสอดคล้องกับวัยและความสามารถของเด็ก
6. สื่อชนิดเดียวอาจใช้จัดประสบการณ์หลายด้านก็ได้ เช่น ไม้มัลลิกสีใช้ฝึกประสาททาคำนสี ฝึกประสาทสัมผัสเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ฝึกประสาทหูโดยการไล่เคาะให้เกิดเสียง
7. สื่อชนิดเดียวใช้จัดประสบการณ์นำไปสู่วิชาต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันได้

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนสำหรับการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก จัดแบ่งได้ 3 ประเภท คือ (ประภาพพันธุ์ นิลอรุณ 2529 : 3-7)

1. ประเภทวัสดุ เช่น สี กระจก วัสดุ ภาพยนตร์ แผ่นภาพ เปลือกหอย หนังสือนิทาน ฯลฯ

2. ประเภทอุปกรณ์ คือ สิ่งที่เป็นเครื่องมือ เช่น วิทยุ เครื่องฉาย วีซีโอ กระจกานคำ ป้านนิเทศ เครื่องใช้ประจำห้องเรียน เป็นต้น

3. ประเภทวิธีการ กระบวนการจัดกิจกรรม ได้แก่ การสาธิต ทดลอง เล่มเกม เล่นบทบาท สมมติ จัดสถานการณ์จำลอง เช่น จัดมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน

ลักษณะสื่อการเรียนการสอนที่ดี

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมชั้นเด็กเล็ก ในประเภทวัสดุและอุปกรณ์นั้น ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ (พัฒนา ชัยพงศ์ มปป. : 27)

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา
2. มีขนาดเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก
3. เป็นของจริง แต่ในกรณีที่ไม่ได้หรือต้องทำขึ้นควรทำจากวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น อาจทำด้วยไม้ พลาสติก กระจก ฯลฯ
4. มีความมั่นคง แข็งแรง และทนทาน
5. ได้รับความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น และส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. มีการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข

ในสภาพปัจจุบันโรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่สามารถจัดซื้อ จัดหาสื่อการสอนและของเล่นเด็กได้ครบถ้วนทุกประการ ดังนั้นครูเด็กเล็กจึงจำเป็นต้องศึกษา หาความรู้ เพิ่มพูนทักษะการคิดค้น ประดิษฐ์ สะสมวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่พอจะหาได้ในท้องถิ่น เช่น ขวดพลาสติก จุกขวด ฝาเบียร์ กระจปองนม เศษผ้า เศษไม้ กลองกระจก ดึงกระจก ฟางข้าว เมล็ดพืช ใบไม้ ดอกไม้ กระจกกรวด หนังสือพิมพ์ ปกวารสารต่าง ๆ เลื่อยไม้ที่ไม่ใช้ ฯลฯ วัสดุต่าง ๆ เหล่านี้หาได้จากเด็ก ๆ ในโรงเรียน เพื่อนครู เพื่อนบ้าน และโดยเฉพาะครูเด็กเล็กควรฝึกการขอขม่อมแล้วนำมาผลิตสื่อ หรือนำมาให้เด็กสร้างสรรค์คิดประดิษฐ์ขอมเล่นด้วยตนเอง

วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องใช้ประจำห้องเรียนชั้นเด็กเล็ก

1. วัสดุอุปกรณ์ประจำห้องเรียน

วัสดุอุปกรณ์ประจำห้องเรียน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ ซึ่งผู้บริหาร โรงเรียนและครูเด็กเล็ก ควรร่วมกันพิจารณาเสนอให้มีการจัดซื้อ จัดหา ไว้ในห้องเรียนตามลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้
(ประกาศนียบัตร นิลอรุณ 2529 : 19-23)

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวน	หมายเหตุ
1	สีเทียนแท่งใหญ่	3 กล่อง	
2	ดินน้ำมันขนาดกลาง	20 ก้อน	
3	หนังสือสำหรับเด็ก	15 เล่ม	
4	กล่องภาพหมุนพร้อมม้วนนิทานเด็กเล็ก	1 ชุด	
5	แผ่นภาพกิจกรรม (สัตว์ ดอกไม้ ผลไม้ ยานพาหนะ)	2 ชุด	
6	แผ่นรูปเรขาคณิต	2 ชุด	
7	เกมจำแนกหมวดหมู	2 ชุด	
8	หุ่นชนิดต่าง ๆ	1 ชุด	ชุดละ 3 ตัว
9	บล็อกรูปทรงต่าง ๆ	1 ชุด	
10	ภาพพลิกคณิตศาสตร์	1 ชุด	
11	เกมลำดับเหตุการณ์	2 ชุด	
12	โคมี่โนชนิดต่าง ๆ	5 ชุด	
13	ภาพตัดต่อ 2-5 ชิ้น	1 ชุด	2,4,6,8,10,12,15 ชิ้น
14	ทรายารูปสัตว์ สิ่งของ ดอกไม้ เครื่องใช้	1 ชุด	
15	แบบฝึกความพร้อมภาษาไทย		เท่าจำนวนนักเรียน
16	แบบฝึกความพร้อมคณิตศาสตร์		เท่าจำนวนนักเรียน
17	แบบฝึกหัดสร้างเสริมประสบการณ์		เท่าจำนวนนักเรียน

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวน	หมายเหตุ
18	ชุดฝึกประสาทสัมผัส	5 ชุด	
19	กระดานหกคนับ	1 ชุด	
20	ลูกศคนับ 1-30	1 ชุด	
21	ชุดทักทราาย	1 ชุด	
22	เครื่องเล่น ชุดของใช้ในบ้าน	1 ชุด	
23	ตุ๊กตาผ้า	1 ตัว	
24	บัญชีเรียกชื่อ	1 เล่ม	
25	สมุดประจำชั้น	1 เล่ม	
26	สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน		เท่าจำนวนนักเรียน
27	บัตรสุขภาพ		เท่าจำนวนนักเรียน
28	ปริศนาคำทาย	1 เล่ม	
29	เครื่องเหลากินสอ	1 อัน	
30	ที่ตัดเล็บ	1 อัน	
31	กินสอคำ 2-4		เท่าจำนวนนักเรียน
32	ไม้ตี	1 อัน	
33	ไม้บรรทัด	6 อัน	
34	ยางลบกินสอ	6 อัน	
35	กระดาษอัดสำเนายาว	1 ริม	
36	สีโปสเตอร์	6 ชุด	
37	กระดาษโปสเตอร์	6 แผ่น	
38	กระดาษเทาขาว	6 แผ่น	
39	กาวยางน้ำ	3 ชุด	
40	ครีป	2 กลอง	
41	ที่เย็บกระดาษ	1 อัน	
42	ลวดเย็บกระดาษ	2 กลอง	

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวน	หมายเหตุ
43	กระดาษสี 2 หน้า	1 โหล	
44	กาวลาเทกซ์	1 ขวดกลาง	
45	ชอล์กสีขาว ชอล์กขาว	1 กล่อง	
46	แปรงสีฟัน		เท่าจำนวนนักเรียน
47	ยาสีฟัน	3 หลอดใหญ่	
48	สบู่	6 ก้อน	
49	ชันน้ำ	2 ไบ	
50	ผ้าขนหนูเล็ก		เท่าจำนวนนักเรียน
51	หวี	6 อัน	
52	กระจกเงา	1 บาน	
53	ผงซักฟอก	1 กล่องใหญ่	
54	ไม้กวาด	2 อัน	
55	สก็อตเทป	1 ม้วนกลาง	
56	เช็มหมึก	1 กล่อง	
57	ชอน	1 โหล	
58	กระบอกรน้ำ		เท่าจำนวนนักเรียน
59	แปรงลบกระดาน	2 อัน	
60	เสื่อ		
61	หมอน		
62	กรรไกรเล็ก	6 อัน	
63	กล่องเล็ก	1 ไบ	เท่าจำนวนนักเรียน
64	ลูกแซ็ก	2 อัน	
65	กรรไกรหวง	2 อัน	
66	ถังน้ำ	1 ไบ	
67	กะละมัง	1 ไบ	
68	กะบะทราย	1 ที่	

จากรายการวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้บริหารโรงเรียน และครูควรร่วมกันพิจารณา โดยคำนึงถึงหลักที่ให้ประโยชน์ ประหยัด และสนองต่อการจัดกิจกรรมตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

จากการสำรวจข้อมูลของครูที่ใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก พบว่าอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมที่จำเป็นจริง ๆ มี 45 รายการ ดังนั้นข้อพิจารณาที่ผู้บริหารและครู เด็กเล็กควรคำนึงถึงหลักการจัดหาสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กมีดังนี้

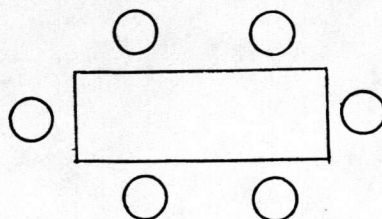
1. รายการที่ 1-45 มีประจำชั้นเด็กเล็ก
2. รายการที่ 45-68 พิจารณาเลือกตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น และความต้องการของครูผู้สอน
3. วัสดุอุปกรณ์ชนิดที่ครูสามารถผลิตได้จากกิจกรรม หรือสามารถนำเอาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ทดแทนกันได้ก็ไม่ควรจัดซื้อ
4. สำหรับเครื่องใช้ประจำตัวเด็กที่ผู้ปกครองสามารถจัดหาให้เด็กได้ ไม่ควรซื้อ
5. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ

2. เครื่องใช้ประจำห้องเรียน

2.1 เก้าอี้ สำหรับเด็กเล็ก ควรทำด้วยวัสดุที่มีน้ำหนักเบา สะดวกแก่การเคลื่อนย้าย ความสูงควรจะพอเหมาะ เมื่อเด็กนั่งแล้วเท้าจะไม่ลอย

2.2 โต๊ะ สำหรับเด็กเล็กควรมีความสูงพอเหมาะ เช่นเดียวกัน กล่าวคือเมื่อเด็กส่วนใหญ่หนึ่งแล้วจะต่ำกว่าระดับรักแร้ของเด็ก เช่น สูงประมาณ 60 เซนติเมตร โต๊ะที่ใช้อาจมีได้ 2 แบบ คือ แบบนั่งได้หนึ่งคนหรือนั่งเป็นกลุ่ม ซึ่งทางโรงเรียนจะจัดแบบใดก็ได้

โต๊ะแบบนั่งได้หลายคน เช่น 6-8 คน มักเป็นรูป ควรมีขนาดพอเหมาะที่เด็กจะนั่งล้อมได้ 6 คน สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่าง

สบาย ขนาดของโต๊ะนั้นหากจะได้ออกเหมาะสมควรมีขนาด กว้าง 70 ซม. ยาว 100 ซม. สูง 60 ซม.

2.3 ที่ชั้นหรือที่นั่งวางของ ที่ชั้นโซ่สำหรับวางวัสดุอุปกรณ์ หรือของเล่น หรือใช้สำหรับเก็บเครื่องนอน ที่ชั้นเหล่านี้ควรวางไว้ในมุมเล่นหรือหลังห้องเรียน ความสูงควรพอเหมาะที่เด็กจะหยิบของได้อย่างสบายไม่สูงเกินไป และควรเป็นแบบ หรือใช้วัสดุที่อาจทำความสะอาดได้ง่าย

2.4 คุุณเลอร์น้ำ สำหรับใส่น้ำให้นักเรียนได้ดื่มในวันหนึ่ง ๆ

2.5 ตู้เก็บเอกสาร หรืออื่น ๆ ที่เห็นสมควรจะมี เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในค้ำนต่าง ๆ นั้นก็คือ การจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กนั่นเอง และจากสภาพแวดล้อม ค้ำนต่าง ๆ ตามแนวคิดของหน่วยงาน และนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น พอจะสรุปเป็นประเภทหรือค้ำนกว้าง ๆ ได้ 3 ประเภท หรือ 3 ค้ำน คือ

1. การเตรียมบุคลากร ปัจจัยในค้ำนนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นกลไก สำคัญในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ดังนั้นบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กจะต้องมีการเตรียมพร้อมทั้งในค้ำนการปฏิบัติงาน และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา หากบุคลากรไม่มีคุณภาพเพียงพอแล้ว จะส่งผลกระทบต่อ โดยตรงต่อการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนที่ตนรับผิดชอบอยู่ได้

2. งบประมาณและอาคารสถานที่ การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็ก เล็ก จะเกิดขึ้นได้หรือไม่นอกจากจะมีบุคลากรปฏิบัติงานแล้ว สิ่งจำเป็นจะต้องมีอีก ประการหนึ่ง คือ ค้ำนงบประมาณ และอาคารสถานที่ ทั้งนี้เพราะการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมชั้นเด็กเล็ก จะดำเนินได้จะต้องมีการใช้งบประมาณ รวมทั้งสถานที่ในการ ประกอบกิจกรรม นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการ ค้ำนต่าง ๆ ของเด็กอีกด้วย

3. สื่อการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับชั้นเด็กเล็ก จะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ค้ำน คือ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองของเด็กก่อนวัยเรียนในค้ำนต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะสื่อจะช่วยให้เด็ก

ได้รับประสบการณ์ตรง โดยผ่านประสาทสัมผัส นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดความสนุกสนาน
เพลิดเพลิน และบางชนิดยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการอีกด้วย

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินพัฒนาการและความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ
สังคม และสติปัญญาของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีหลักการดังต่อไปนี้ คือ
(นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข 2529 : 8-9)

1. ควรวัดและประเมินผลพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนเป็นรายคน
และรายองค์ประกอบ ทั้งนี้เพราะการเสริมสร้างพัฒนาการและความพร้อมในการเรียน
เป็นเรื่องของแต่ละคน การรายงานทั้งชั้นจะเป็นความพร้อมทั้งชั้น ไม่สามารถจะทราบ
ได้ว่า ใครพร้อมหรือไม่พร้อมบ้าง อีกประการหนึ่งการวัดและประเมินผลพัฒนาการ
ควรทำเป็นรายองค์ประกอบ เพื่อจะทราบว่าใครยังไม่พร้อม องค์ประกอบใดจะได้
เสริมสร้างองค์ประกอบนั้นโดยตรง

2. ผลของการวัดและประเมินผลเป็นการอธิบายภาพของเด็กในขณะ
เท่านั้น เป็นการอธิบายจุดเด่น จุดด้อยของเด็กในขณะที่ทำการวัดและประเมิน มิใช่
แสดงว่าเด็กจะพร้อมหรือไม่พร้อมเช่นนั้นตลอดไป เพราะเด็กยังเล็กและอยู่ในวัยที่จะ
พัฒนาเปลี่ยนแปลงอีกเป็นอันมาก และแบบแผนพัฒนาการของเด็กแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน
ไป อาจจะช้าบ้างเร็วบ้าง สักระยะเวลาหนึ่งเด็กจะมีพัฒนาการเกิดขึ้นเองถ้าเป็นเด็ก
ปกติ นั่นคือในการวัดและประเมินผลพัฒนาการอย่าตั้งใจว่าเด็กจะเป็นเช่นนั้นตลอดไป
เด็กยังอยู่ในวัยที่เปลี่ยนแปลงอีกเป็นอันมาก

3. หลักการและวิธีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม คือ เสริมสร้าง
พัฒนาการและความพร้อมในการเรียน ไม่ว่าจะจัดการเรียนการสอนเป็น 3 ปี 2 ปี หรือ
ปีเดียวก็ตาม มวลประสบการณ์ที่สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นแบบหน่วยการเรียนหรือแผนการสอน
รายวัน เนื้อหาสาระเป็นความรู้มีความสำคัญในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ แต่ความ-
สามารถด้านสติปัญญา เพื่อหาความรู้และนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาตนเองและสังคม
มีความสำคัญมากกว่าตัวความรู้เฉย ๆ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับเด็ก
ดังนั้นในการประเมินจะประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นหลัก สมุดประจำชั้นของ

การศึกษาระดับนี้จึงวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านสติปัญญา และความพร้อมในการเรียน ไม่ประเมินความรู้ ความจำเนื้อหาในแผนการสอน

4. แท้จริงแล้วพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนทุกด้านมีธรรมชาติ บูรณาการกัน แต่ในการวัดและประเมินจะวิเคราะห์แยกพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนออกเป็นพฤติกรรมย่อย เพื่อให้ครูทราบว่า จะเสริมสร้าง วัดและประเมินอะไรบ้าง อย่างไรก็ดี กลุ่มพฤติกรรมย่อยยังมีปัญหาเรื่องขอบเขตความกว้าง-แคบ อีกเช่นกัน ดังนั้นจึงจัดทำแนวการวัดและประเมินไว้เพื่อให้ครูสามารถคาดคะเนขอบข่ายของพฤติกรรมได้เท่านั้น

5. ไม่ควรนำผลการวัดและประเมินหรือการทดสอบความพร้อมในการเรียน ใช้คัดเลือกเด็กเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะเป็นการใช้ผลการประเมินที่ผิดวัตถุประสงค์ ให้นำผลการวัดและประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหรือวางแผนการเรียนที่เหมาะสมกับความพร้อมหรือความไม่พร้อมของนักเรียน ความพร้อมเป็นพัฒนาการเด็กที่ไม่พร้อมมักจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ การคัดเลือกด้วยแบบทดสอบความพร้อมเป็นการเลือกที่รักมักที่ชัง โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ

ขั้นตอนการประเมินผล

ผู้ประเมินหรือครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินความพร้อมในการเรียนของเด็ก จึงควรทราบขั้นตอนของวิธีการประเมินความพร้อม ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข 2529 : 2-4)

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า "พฤติกรรม" ที่ต้องการจะประเมิน โดยพิจารณาว่าถ้าเด็กมี "พฤติกรรม" นั้น นักเรียนจะแสดงออกให้ครูเห็นได้อย่างไร แต่ปัญหา คือ บางพฤติกรรมก็สังเกตง่าย บางพฤติกรรมก็สังเกตเห็นได้ยาก เพราะมีความซับซ้อน และกว้างขวาง ความยุ่งยากอีกประการหนึ่งก็คือ ครูแต่ละคนก็ ขอบเขตพฤติกรรมกว้าง-แคบต่างกัน เช่น ความรับผิดชอบ เป็นพฤติกรรมที่มีความหมายกว้าง ครูอาจจะตีความต่างกัน เช่น ความสำเร็จ หมายถึง ทำงานโดยไม่ต้องเตือน หึงขะในถังผอง เก็บของใช้ส่วนตัวได้ ส่งผลงานทุกครั้ง ครูบางคนอาจตีความอีกอย่างหนึ่งก็ได้ เช่น หมายถึง ทำกิจส่วนตัวได้ เช่น แต่งตัว รับประทานอาหาร

เก็บของเล่น ฯลฯ เป็นต้น การวัดท้องวัดที่พฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกหลาย ๆ อย่าง ดังนั้นการตีความหมายพฤติกรรมที่ซับซ้อนควรจะตีความจากการกระทำของนักเรียนมากกว่าหนึ่งอย่างขึ้นไป และการตีความควรคำนึงถึงสภาพที่เป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่นด้วย อย่างไรก็ตาม ในการประเมินผลการเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ในคู่มือโค้ชบาย ความหมายของพฤติกรรมไว้เป็นแนวทางที่ครูจะใช้คาดคะเนขอบเขตของพฤติกรรมได้

ขั้นที่ 2 การตั้งเกณฑ์เมื่อเข้าใจ "พฤติกรรม" ที่ต้องการประเมินแล้วต่อไปก็ถึงขั้นกำหนด "เกณฑ์" ที่ยอมรับว่านักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริง เกณฑ์ในการประเมินผล หมายถึง ข้อความที่บ่งถึงระดับพฤติกรรมที่ทำให้ครูเชื่อได้ว่า ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมถึงระดับนี้แล้วจึงจะมีพฤติกรรมนั้นจริง ถ้าพฤติกรรมของนักเรียนยังไม่ถึงระดับนี้ก็ยังไม่เชื่อว่ามีพฤติกรรมนั้นจริง เช่น เรื่องความพร้อมในการเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมความพร้อมถึงระดับที่ตั้งเกณฑ์ไว้ก็ยอมรับว่ามีความพร้อมจริง ไม่ใช่มีความพร้อมโดยบังเอิญ เช่น จะยอมรับว่าเด็กมีความพร้อมด้านการเขียน พฤติกรรมนี้แบ่งเป็นกลุ่มพฤติกรรมย่อย คือ มีความสังเกตดี ทากับมือทำงานสัมพันธ์กัน ลีลามือจากซ้ายไปขวา จำแนกเสียงได้ และเขียนตามแบบได้ แต่ละพฤติกรรมย่อยครูตั้งเกณฑ์ไว้ว่า นักเรียนต้องทำได้ 80 ส่วนใน 100 ส่วน จึงจะยอมรับว่ามีความพร้อมจริง ถ้าทำได้ 60 ส่วน หรือ 70 ส่วน ยังไม่ถือว่าพร้อมที่จะเขียน

เมื่อตั้งเกณฑ์ไว้ 80 ส่วน ใน 100 ส่วน ของพฤติกรรม ถ้าเด็กทำได้ 60-70 ใน 100 พฤติกรรม ครูก็อาจจะเกิดความสนใจในการประเมิน เพราะการทำได้ 60-70 ส่วน ก็ใกล้เคียงกับ 80 ส่วนอยู่มาก แต่อย่างไรก็ตามให้ถือหลักความแม่นยำของการแสดงพฤติกรรมด้วย ถ้าผิดปกติมากกว่านี้ ก็ยังไม่มั่นใจที่จะรับรองหรือพูดได้ว่า นักเรียนจะมีความพร้อมจริง ดังนั้นที่ทำได้ 60-70 ส่วน แสดงว่าความสามารถยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ยอมรับ และด้วยความสามารถระดับนี้เขาจะมีอุปสรรคในการเรียนขั้นต่อไปอีกด้วย

หลักในการตั้งเกณฑ์ ก็สรุปจากการศึกษาค้นคว้าที่ว่า (ถ้ามีความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง 80% ของความรู้ทั้งหมดของเรื่องนั้นก็ไว้วางใจได้ว่า มีความรู้เรื่องนั้นจริง) และการตั้งเกณฑ์ควรตั้งในรูปของปริมาณ เพราะสะดวกแก่การประเมินมากกว่าเกณฑ์คุณภาพ สำหรับการตั้งเกณฑ์ประเมินความพร้อมในการเรียนของการศึกษา

ระดับก่อนประณม์ยังมีความยุ่งยากอีกหลายประการ กล่าวคือ การกำหนดเกณฑ์ว่าพร้อมหรือไม่พร้อม ต้องคำนึงถึงหลักวิชาการ สภาพแวดล้อมของเด็กและความยากในการเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมนั้น ดังนั้นการตั้งเกณฑ์ประเมินพัฒนาการและความพร้อมในการเรียน อาจใช้เกณฑ์แตกต่างกันออกไปได้

การประเมินพัฒนาการและความพร้อมทั้ง 4 ด้าน มีจุดหมายเพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีพัฒนาการถึงขีดสูงสุดเป็นรายคน เกณฑ์จึงกำหนดเป็น 2 ระดับ คือ ผ่าน/ไม่ผ่าน (หรือควรแก้ไข) ความพร้อมทั้ง 4 ด้านนั้น แต่ละด้านใช้เกณฑ์ต่างกัน เช่น พัฒนาการด้านกาย ให้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ทางการแพทย์กำหนดไว้ แต่พัฒนาการด้านลักษณะนิสัยและสังคมนิสัย เป็นพัฒนาการภายในที่ยุ่งยากแก่การสังเกตมาก และต้องใช้ระยะเวลาในการเสริมสร้างให้เกิดขึ้น ดังนั้นเกณฑ์จึงไม่ควรสูงนัก เพราะเด็กก็ยังเล็กมาก

ขั้นที่ 3 การเลือกวิธีการวัดหรือสร้างเครื่องมือวัด จะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ทำความเข้าใจในขั้นที่ 1 การเลือกให้สอดคล้องกันนี้มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวัดที่สะท้อนให้เห็นว่า เด็กมีพฤติกรรมนั้น ๆ หรือไม่ เช่น การประเมินทางด้านลักษณะนิสัย และสังคมนิสัย จะประเมินควบคู่กับการประเมินด้านสติปัญญาหรือด้านกายบางด้าน ตัวอย่างเช่น ให้เด็กพับนก ให้ครูประเมินความพร้อมด้านตาและมือสัมพันธ์กัน และลักษณะนิสัย คือ มีผลงาน (รับผิดชอบ) ควบคู่กันไป

ขั้นที่ 4 การนำผลการวัดเทียบกับเกณฑ์ เพื่อวินิจฉัยว่าเด็กมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ถ้าถึงเกณฑ์ก็ถือว่าผ่าน ถ้าไม่ถึงเกณฑ์ก็ถือว่ายังไม่ผ่าน หรือยังมีพฤติกรรมไม่ถึงระดับที่น่าพอใจ และต้องพิจารณาต่อไปว่าเด็กมีปัญหาในส่วนใดจึงทำให้ไม่บรรลุผลที่ต้องการ

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจดำเนินการ เด็กที่ผ่านเกณฑ์ครูคงจัดกิจกรรมต่อไป เพื่อให้เรียนรู้หรือพัฒนาตามจุดประสงค์อื่น ๆ เด็กที่ยังไม่ผ่านครูจะต้องพิจารณาหาทางช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กผ่านเกณฑ์ให้คงได้

วิธีการวัดและประเมินพัฒนาการและความพร้อมของชั้นเด็กเล็ก

การประเมินพัฒนาการและความพร้อมทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ

สังคม และสติปัญญาของเด็กชั้นเด็กเล็ก มีวิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ดังต่อไปนี้ คือ
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 9-10)

1. การสังเกต

1.1 ครูสังเกตเด็กขณะเล่น เวียนและทำงาน การสังเกตโดยสม่ำเสมอ ทั้งเป็นหมู่คณะ เป็นรายบุคคล เพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่าง ๆ เมื่อมีอะไรผิดปกติขึ้นในตัวเด็ก ครูจะไต่ถาม เข้าใจสาเหตุและแก้ไขปัญหานั้นได้ ดังนั้น ครูควรใช้วิธีสังเกตเป็นพื้นฐานและควรจดบันทึกไว้เพื่อกันลืม เนื่องจากเด็กวัยนี้ ยังไม่สามารถเข้าใจตนเองพอจะบอกเล่าความต้องการอันแท้จริงให้ผู้ใหญ่เข้าใจได้

1.2 ควรสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลทุกครั้งที่จะจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก

1.3 ควรมีแบบบันทึกการสังเกต โดยมีรายการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรสังเกตของเด็กแต่ละคนไว้ด้วย

1.4 ควรบันทึกข้อบกพร่อง ข้อดีและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กไว้ด้วย

2. การสนทนา วิธีนี้ใช้ได้ตั้งแต่เริ่มต้นสอน กำลังสอน และหลังจากสอนแล้ว

2.1 ชักถามเรื่องราวและประสบการณ์ตามที่เด็กได้พบเห็น

2.2 ถ้าจะประเมินผลการสนทนา ควรจะจัดเป็นอันดับ ดีมาก ดี พอใช้ เด็กคนใดที่จะต้องแก้ไขหรือส่งเสริมควรบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุ

3. การตรวจผลงาน วิธีนี้ได้จากการนำผลงานของเด็ก เช่น สมุดทำงาน ภาพเขียน สิ่งประดิษฐ์ ฯลฯ มาตรวจ ทั้งนี้โดยจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพของงาน ควรมี 4-5 อันดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก หรือดี ปานกลาง อ่อน การจัดอันดับคุณภาพ เพื่อจะได้ดูความเคลื่อนไหวทางการพัฒนาการของเด็ก ถ้าเด็กอยู่ในอันดับดี แสดงว่าการเรียนมีผลดี เป็นที่ต้องการ ตรงข้ามถ้าเด็กอยู่ในอันดับต่ำ ครูต้องรีบแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ควรจะได้เก็บผลงานของเด็กไว้ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละครั้ง และเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสประเมินผลตนเอง ทราบข้อบกพร่องของตนเอง เป็นการสะดวกในการแก้ไขปรับปรุงเด็กได้ง่ายขึ้นด้วย

4. การใช้ข้อสอบปากเปล่า วิธีนี้เหมาะสมกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งยังอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ครูควรปฏิบัติดังนี้

4.1 สร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน น่าสนใจ และเป็นกันเอง

4.2 ควรเตรียมข้อสอบไว้ล่วงหน้าว่าจะถามอะไร และถามอย่างไร ข้อสอบอาจจะเป็นรูปภาพ หรือของจริง ทั้งนี้เพื่อความยุติธรรม จะได้ถามเด็กในเนื้อหาชุดเดียวกัน ควรลำดับเนื้อเรื่องให้เป็นที่น่าสนใจ และต่อเนื่องกันด้วย

4.3 ควรใช้วิธีนี้อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง เพื่อทราบผลการพัฒนาการ ทางด้านสติปัญญาของเด็ก

4.4 การบันทึกการประเมินผลใช้แบบการจัดอันดับคุณภาพ

5. การใช้ข้อทดสอบ ไร้สอบเด็กเพื่อบันทึกคะแนนไว้เป็นหลักฐาน

5.1 ควรใช้วิธีนี้อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง

5.2 ควรจัดข้อทดสอบให้มีคุณภาพเหมาะสมกับเด็ก และควรคำนึงถึง สิ่งเหล่านี้ คือ ภาพชัดเจน เนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอน

การประเมินเด็กระดับก่อนประถมศึกษานั้น จะเลือกใช้วิธีประเมินผล แบบไหนขึ้นอยู่กับลักษณะวิชา วัยของเด็ก ตลอดจนความมุ่งหมายของการประเมินผล แต่ละคราว ซึ่งควรพิจารณานำวิธีประเมินผลมาใช้ให้เหมาะสม ควรใช้วิธีสังเกต สันทนาและตรวจผลงานให้มาก สำหรับข้อทดสอบควรใช้น้อยที่สุด และควรใช้ในบาง ประสพการณ์เท่านั้น การจัดทำบันทึกในการวัดผลควรใช้เกณฑ์ดังนี้

วิธีวัดผล	ชั้นเด็กเล็ก	
	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2
1. การสังเกต	50 %	40 %
2. การสนทนา	30 %	30 %
3. การตรวจผลงาน	10 %	10 %
4. การใช้ข้อทดสอบปากเปล่า	10 %	10 %
5. การใช้ข้อทดสอบ	-	10 %
รวม	100 %	100 %

นอกจากนี้ ฉันทนา ภาคบังกช (มปป. : 3-31) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาการของเด็กก่อนประถมศึกษา ไว้ 4 ชั้น ดังนี้คือ

1. ชั้นศึกษาพฤติกรรมเด็ก ชั้นนี้จะต้องใช้เทคนิคการศึกษาเด็กตามรูปแบบของประสบการณ์ อันได้แก่ การสังเกต การสนทนา การระดมผลงาน และการทดสอบควยวาจา ซึ่งการประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ คือ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2. ชั้นบันทึกและสรุปพฤติกรรมเด็ก ครูจะต้องจดบันทึกผลการประเมินในต่าง ๆ จากชั้นที่ 1 โดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้บันทึกลงไป ทั้งนี้ต้องสังเกตในหลาย ๆ สถานการณ์ และหลาย ๆ ครั้ง เพื่อรู้จักเด็กในต่าง ๆ เพียงพอที่จะนำไปสรุปเพื่อประเมินพัฒนาการต่อไป และหลังจากได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเด็กนานพอสมควรแล้ว ก็สรุปได้ว่า เด็กมีความสามารถแต่ละด้านอย่างไรบ้าง โดยการนำความสามารถของเด็กไปเปรียบเทียบกับแบบประเมินพัฒนาการต่อไป

3. ชั้นบันทึกแบบประเมินพัฒนาการ แบบประเมินพัฒนาการ คือ เครื่องมือซึ่งรวบรวมพฤติกรรมสำคัญที่เด็กแต่ละวัยสามารถทำได้ เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก เมื่อนำความสามารถของเด็กมาเทียบกับระดับความสามารถในแบบประเมินพัฒนาการจะช่วยให้รู้ว่าเด็กมีความสามารถต่าง ๆ เร็วหรือล่าช้ากว่าชั้นพัฒนาการเพียงใด แต่การประเมินตามแบบประเมินพัฒนาการนี้มีข้อควรระวังว่าเด็กทุกคนต้องมีพัฒนาการทุกด้านสูงเท่าเทียมแบบประเมินพัฒนาการ เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถต่าง ๆ แตกต่างกัน ดังนั้นการประเมินพัฒนาการโดยใช้แบบประเมินพัฒนาการช่วยให้รู้ว่า เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการแต่ละด้านอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมต่อไป

4. ชั้นพิจารณาจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก หลังจากบันทึกลงในแบบประเมินพัฒนาการแล้ว ผลการประเมินนี้สามารถใช้เป็นแนวในการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีข้อควรปฏิบัติ คือ

4.1 ถ้าพบว่าเด็กอยู่ในพฤติกรรมในระดับ "ทำได้" แสดงว่าเด็กมีความคล่องแคล่ว หรือมีพฤติกรรมที่มั่นคง ครูควรพาดิจกรรรมให้เด็กได้ฝึกทักษะที่ยากขึ้น

4.2 ถ้าพบว่าเด็กมีพฤติกรรมอยู่ในระดับ "ทำไม่ได้" แสดงว่าเด็กยังมีพฤติกรรมไม่มั่นคง หรือไม่คล่อง เด็กควรได้รับการฝึกฝนทักษะที่ง่ายขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 47) ใ้ทำการศึกษาแนวการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก ในด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ คือ ผู้ปกครองไม่เข้าใจปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเด็กเล็ก ผู้บริหารขาดความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเด็กเล็ก ขาดสื่อการเรียนการสอน เด็กพูดภาษาถิ่น และเข้าใจภาษาไทยน้อย ครูที่สอนชั้นเด็กเล็กขาดความชำนาญในเรื่องเด็กเล็ก โรงเรียนไม่ใ้คว่างแผนงานวิชาการไว้

ปัญหาการบริหารงานบุคคล คือ ขาดครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก ครูมีประสบการณ์ในการสอนเด็กเล็กน้อยหรือไม่มีประสบการณ์เลย ผู้บริหารโรงเรียนมีความสนใจการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาน้อย การประชุมปรึกษาหารือของครูชั้นเด็กเล็กระหว่างโรงเรียนน้อยมาก ขาดการแนะนำขั้นต้นสำหรับครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก

ปัญหาการบริหารงานธุรการ การเงิน และอาคารสถานที่ คือ ขาดงบประมาณที่จะจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน การจัดสรรเงินล่าช้า ห้องเรียนมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก โต๊ะม้านั่งไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก ไม่มีอาคารเรียนของเด็กเล็ก โดยเฉพาะ

ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน คือ ชุมชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก ครูชั้นเด็กเล็กมีความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้ปกครองน้อย ผู้ปกครองให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนน้อย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน คือ อบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ที่จัดชั้นเด็กเล็กแก่ผู้บริหารโรงเรียนอบรมครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่จะเปิดรับเด็กเล็ก จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กเล็กให้พร้อม จัดโครงการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก ตลอดจนสร้างความเข้าใจการเรียนการสอนให้มากขึ้น จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ

และจัดให้มีสถานที่เล่นสำหรับเด็กเล็กโดยเฉพาะ

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และภาควิชา
ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2527 : 101-102) ได้ทำ
การศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา
พบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา
ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เอื้อให้ครู
มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดและสร้างโครงการและแผนการเรียนการสอน
การจัดหาสื่อ รูปแบบจะต้องผสมผสานทักษะต่าง ๆ ไว้ในบทเรียนเพื่อให้เด็กพัฒนาทักษะ
ด้านต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน และเน้นความสำคัญของการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของ
เด็ก โดยแทรกทักษะนี้ไว้ในบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้ให้มากที่สุด
2. การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กไปใช้ในโรงเรียน
ประถมศึกษาของแต่ละท้องถิ่นสามารถทำได้แต่ต้องมีการเตรียมครู และปรับแผนการสอน
กลางให้เป็นแผนการสอนท้องถิ่น
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูร้อยละ 52 จัดทำตารางกิจกรรม
ประจำวัน ครูร้อยละ 25 สามารถทำได้ครบถ้วนตามแผนที่จัดไว้แต่ละวัน ร้อยละ 75
จัดได้ไม่ครบถ้วน สาเหตุเนื่องจากครูไม่ถนัดการใช้ภาษาถิ่น ครูมีภาระมาก และเด็ก
แต่ละคนมีความแตกต่างกันมาก เป็นต้น เมื่อพิจารณากิจกรรมที่สอนมากที่สุด และรองลงไป
ตามลำดับ พบว่า ครูสร้างเสริมทักษะทางภาษามากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะทางคณิต-
ศาสตร์ การรับรู้ การเคลื่อนไหว และการสร้างเสริมลักษณะนิสัย สร้างเสริมสังคมนิสัย
ทักษะกระบวนการคิดเป็นทักษะที่ครูจัดกิจกรรมเพื่อฝึกน้อยที่สุด
4. การจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้ ครูร้อยละ 100 ยังไม่
สามารถจัดได้ครบทุกมุมประสบการณ์ ครูร้อยละ 75 จัดมุมแบบถาวร ส่วนอีกร้อยละ 75
จัดแบบหมุนเวียนสลับกันไป มุมถาวรที่ครูจัดมากที่สุด คือ มุมหนังสือ รองลงไปตามลำดับ
คือ มุมบล็อก มุมศิลปะ มุมบ้าน มุมดนตรี มุมธรรมชาติ มุมอิสระ และมุมทราย-น้ำ
เป็นต้น วัสดุอุปกรณ์ตามมุมต่าง ๆ ครู ร้อยละ 80 ทอบว่า ไม่สามารถจัดได้ครบ
ที่ต้องการ ที่เหลือ ร้อยละ 20 ทอบว่า จัดได้ครบดีมาก มีครูร้อยละ 65 จัดให้มีเครื่องเล่น

ในร่มและกลางแจ้ง ตลอดจนจัดป้ายนิเทศเป็นประจำ สำหรับการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนวางแผนปฏิบัติภายในห้องเรียน พบว่า ครูร้อยละ 84 ใช้วิธีสนทนาวางแผนร่วมกับนักเรียน ครูร้อยละ 16 เป็นผู้นำนักเรียน ครูร้อยละ 40 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ก่อนเลิกเรียนทุกวัน ส่วนอีกร้อยละ 60 จัดวันเว้นวัน หรือสัปดาห์ละวัน

5. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน พฤติกรรมของครูที่เกิดขึ้นมากที่สุด 4 ลำดับ คือ พฤติกรรมครูบรรยาย ครูถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา ครูออกคำสั่งทั้งท่าทางและวาจา และครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน พฤติกรรมของครูนอกจากนี้เกิดขึ้นในอัตราส่วนน้อย คือ ท่ากว่า ร้อยละ 10 ของพฤติกรรมทั้งหมด ส่วนพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดมีเพียงพฤติกรรมเดียว คือ นักเรียนแสดงการตอบสนองรับคำสั่ง

6. การจัดวัสดุอุปกรณ์ ครูใช้จัดซื้อ หา และผลิตวัสดุอุปกรณ์ทั้งที่เป็นสื่อการเรียนการสอน และที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในห้องเรียนเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ของเล็กสุด คือ เมล็ดพืช จนถึงของใหญ่สุด คือ โต๊ะเก้าอี้ และตู้เก็บของ รวมทั้งสิ้น 60 รายการ ครูร้อยละ 82.8 เลือกวัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็นและอีกร้อยละ 17.5 เลือกตามคำแนะนำของผู้อื่น ครูร้อยละ 62.5 เป็นผู้จัดซื้อหรือจัดสร้างเอง ส่วนอีกร้อยละ 37.5 โรงเรียนได้ตั้งกรรมการช่วยจัดซื้อและจัดสร้าง ข้อมูลด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์ชั้นเล็กเล็ก พบว่า ร้อยละ 66 ใช้เฉพาะชั้นเล็กเล็ก ส่วนอีกร้อยละ 34 ชั้นอื่น ๆ นำไปใช้ด้วย

7. การบริการด้านสุขภาพและโภชนาการแก่นักเรียน ครูร้อยละ 73 ตรวจสุขภาพนักเรียนเป็นรายวัน ส่วนร้อยละ 27 ตรวจเป็นรายสัปดาห์และมีบัตรบันทึกสุขภาพด้วย ครูร้อยละ 45 มีเจ้าหน้าที่อนามัยมาช่วยตรวจสุขภาพเด็กโตด้วย มีชั้นเล็กเล็กที่จัดอาหารกลางวันให้เด็ก คิดเป็นร้อยละ 27 ที่จัดเฉพาะนมและอาหารว่าง คิดเป็นร้อยละ 25 และร้อยละ 2 จัดทั้งอาหารกลางวันและอาหารว่าง

กอบกมล พรหมมา (2529 : ฉ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอนุบาล เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาลในค่านิยมหาและข้อเสนอแนะ พบว่า

1. ปัญหาทางโรงเรียนอนุบาลขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการ

นิเทศภายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาคมุคคณากรที่มีความรู้ในการนิเทศฝ่ายอนุบาล
 วิชาการสนับสนุนงานค้ำอนุบาล

2. ปัญหาค้ำครุอนุบาล ครุอนุบาลต้องรับผิดชอบเด็กในชั้นมากเกินไป
 ครุขาดความกระตือรือร้น ครุไม่ให้ความร่วมมือ ครุไม่เข้าใจการนิเทศจึงเกิดการ
 ทอค้ำและไม่ยอมรับ

3. ปัญหาค้ำนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
 ที่เน้นระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอง และปัญหาการโอน
 การย้าย ครุทำให้ทางโรงเรียนไม่ได้รับครุที่มีวุฒิการศึกษาทางค้ำอนุบาล ทำให้เกิด
 การขาดแคลนครุสอนระดับอนุบาล

4. ปัญหาค้ำผู้บริหาร ผู้บริหารมีงานมากทั้งงานในโรงเรียนของตนเอง
 และงานของกลุ่มโรงเรียน ผู้ช่วย ฯ ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่เน้นทางค้ำประถมศึกษา
 เพราะมีชั้นประถมศึกษามากกว่าชั้นอนุบาล และขาดความรู้ทางค้ำอนุบาล ส่วนหัวหน้า
 ฝ่ายอนุบาลนั้นต้องเป็นครุประจำชั้นด้วย จึงไม่มีเวลาในการนิเทศเพื่อนครุ

บุรินทร์ ทองแมน (2528 : 10) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหา
 การจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กในท้องถิ่นที่ใ้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย จังหวัดสุรินทร์
 ได้พบว่า

1. ปัญหาในการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก เรียงจากปัญหาหนักที่สุดไปหา
 น้อยที่สุด ดังนี้คือ การนิเทศ วัสดุ/อุปกรณ์และสื่อการเรียน การบริหาร แผนการสอน/
 คู่มือครุ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนกับครุผู้สอนชั้นเด็ก
 เล็ก ต่อสภาพที่ควรจะเป็น พบว่า

2.1 ค้ำการบริหาร มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องโรงเรียนได้
 ใช้จ่ายเงินงบประมาณชั้นเด็กเล็กในการจัดซื้อ จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์อย่างถูกต้องและคุ้มค่า
 โดยผู้บริหาร โรงเรียนมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนปฏิบัติได้มากกว่าที่ครุผู้สอนชั้นเด็กเล็ก
 มีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้

2.2 ค้ำการนิเทศ มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่อง ครุผู้สอนได้รับ
 ความช่วยเหลือและข้อเสนอแนะจากผู้บริหาร โรงเรียน โดยครุผู้สอนชั้นเด็กเล็กมี

ความคิดเห็นว่า ควรได้รับความช่วยเหลือมากกว่าที่ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องการวัดผลและประเมินผล เด็กเล็ก เป็นรายบุคคลและบันทึกเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นว่า ควรปฏิบัติให้มากกว่าที่ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กมีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 98) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการนำร่อง การจัดชั้นเด็กเล็กในพื้นที่ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ (2525 - 2527) สำหรับประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสอน และสภาพความพร้อมของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

1. ปัญหาที่ครูสอนชั้นเด็กเล็กประสบอยู่และเป็นปัญหามาก คือ ครูสอนชั้นเด็กเล็กขาดคู่มือสอนชั้นเด็กเล็ก และไม่คอยเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหลักการวัดและประเมินผลชั้นเด็กเล็ก และการจัดทำแบบ ป.01 และ ป.02 นั้น เนื่องจากเป็นระยะแรกของการทดลองการผลิตสื่ออบรมครูสอนชั้นเด็กเล็ก ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์อำเภอ ของโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก ซึ่งในระยะต่อไปโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กจะดำเนินการพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาสื่อในโอกาสต่อไป โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กจึงควรคำนึงถึงการแก้ปัญหาทั้ง 2 ประการ ดังกล่าวข้างต้นให้ลุล่วงไปด้วย จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กยังเกิดผลดี

2. ในเรื่องของความพร้อมในการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็กมาแล้วมีความพร้อมในการเรียนภาษาไทย (ด้านการจำแนกความเหมือน การเขียนตามแบบ ความเข้าใจในการฟัง และการทำตามคำสั่ง) และความพร้อมในการเรียนคณิตศาสตร์ (การเปรียบเทียบ การรู้จักค่าและเข้าใจความหมายเลข) สูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่เคยผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็กมาก่อน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็กมาแล้ว ได้ฝึกการเตรียมความพร้อมมาก่อนเป็นเวลาถึง 1 ปีการศึกษา จึงมีความพร้อมสูงกว่า

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2513 : 162-171) ได้รวบรวม ปัญหาในการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์บังคับเรียนของสถานฝึกหัดครู จากรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการนี้ ซึ่งสถาบันฝึกหัดครูรายงานผลต่อกรมการฝึกหัดครู เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2511 สรุปได้ว่าในปีการศึกษา 2511 มีปัญหาในการดำเนินงานดังนี้

1. เด็กเล็กที่รับเข้าฝึกอบรมมีอายุต่างกันตั้งแต่ 3 ปี ถึง 7 ปี ทำให้ลำบากในการจัดกิจกรรม และถูกผู้ปกครองท้วงว่าเด็กยังอ่านหนังสือไม่ออก
2. ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน เช่น อาจารย์ผู้ดำเนินงานทำงานได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากต้องสอนนักเรียนฝึกหัดครูในสถานศึกษาค่าย และโรงเรียนประถมศึกษางานแห่งชาครุประจำชั้นเด็กเล็ก ต้องให้นักเรียนฝึกสอนผลัดเปลี่ยนกันดูแล และจัดกิจกรรมแทน
3. ขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม รวมทั้งเครื่องเล่นกลางแจ้งของเด็กเล็ก
4. ไม่ได้รับงบประมาณจากทางราชการ เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองเด็กเล็กและชาวบ้านในหลาย ๆ ตำบล
5. การจัดอาหารกลางวันให้แก่เด็กเล็กต้องใช้จ่ายเงินมาก ทำให้จำเป็นต้องเก็บเงินจากผู้ปกครองเด็กเล็กเดือนละ 20 บาท ถึง 50 บาทต่อเด็กหนึ่งคน
6. ขาดอาคารสำหรับเด็กเล็กโดยเฉพาะ ส่วนมากเปิดชั้นเด็กเล็กในอาคารเรียนเดิม ซึ่งมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะจัดชั้นเด็กเล็ก
7. ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาช่วยเหลือในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในการช่วยดูแลเด็กเล็ก